

Briuselis, 2023 m. spalio 19 d.
(OR. en)

14339/23

Tarpinstitucinė byla:
2023/0077(COD)

ENER 556
ENV 1145
CLIMA 488
COMPET 1004
CONSOM 370
FISC 231
CODEC 1912

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio

dokumento Nr.: 14085/23

Komisijos dok. Nr.: 7440/23 + ADD 1

Dalykas: Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo siekiant patobulinti Sąjungos elektros energijos rinkos modelį iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2019/943 bei (ES) 2019/942 ir direktyvos (ES) 2018/2001 bei (ES) 2019/944

– Bendras požiūris

Delegacijoms priede pateikiamas Tarybos bendras požiūris dėl pirmiau nurodyto pasiūlymo, priimtas 2023 m. spalio 17 d. Tarybos (transportas, telekomunikacijos ir energetika) posėdyje.

Bendru požiūriu nustatoma preliminari Tarybos pozicija dėl šio pasiūlymo ir juo remiantis bus rengiamasi deryboms su Europos Parlamentu.

2023/0077 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

**kuriuo siekiant patobulinti Sąjungos elektros energijos rinkos modelį iš dalies keičiami
reglamentai (ES) 2019/943 bei (ES) 2019/942 ir direktyvos (ES) 2018/2001 bei (ES) 2019/944**

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) nuo 2021 m. rugsėjo mėn. elektros energijos rinkose pastebimos labai didelės kainos ir kainų nepastovumas. Kaip Europos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) nustatė savo 2022 m. balandžio mėn. ES didmeninės elektros energijos rinkos modelio vertinime¹, šią situaciją iš esmės lėmė didelė dujų, kurios naudojamos kaip elektros energijos gamybos žaliava, kaina;
- (2) Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą, kuri yra Energijos bendrijos susitariančioji šalis, eskalacija ir susijusios tarptautinės sankcijos nuo 2022 m. vasario mėn. sutrikdė pasaulines energijos rinkas, paaštrino didelių dujų kainų problemą ir sukėlė didelį grandininį poveikį elektros energijos kainoms. Rusijos invazija į Ukrainą taip pat sukėlė netikrumą dėl kitų prekių, pavyzdžiui, akmens anglių ir žalios naftos, kurios naudojamos elektros energijos gamybos įrenginiuose, tiekimo. Dėl to gerokai padidėjo elektros energijos kainų lygio nepastovumas;

¹ Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra, ACER galutinis ES didmeninės elektros energijos rinkos modelio vertinimas, 2022 m. balandžio mėn.

- (3) reaguojant į šią padėtį, **2021 m. spalio mėn. Komisijos pristatytame** komunikate [...] **„Augančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių rinkinys“** [...] pateiktas priemonių rinkinys, kuriuo [...] Sąjunga ir jos valstybės narės gali naudotis, kad pašalintų tiesioginį didelių energijos kainų poveikį namų ūkiams ir įmonėms, [...] įskaitant pajamų rėmimą, mokesčių lengvatas, dujų taupymo ir saugojimo priemones, [...] ir padidintą atsparumą būsimiems kainų sukrėtimams. Komisija 2022 m. kovo 8 d. komunikate „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“² nurodė įvairių papildomų priemonių, kuriomis siekiama sustiprinti priemonių rinkinį ir reaguoti į kylančias energijos kainas. 2022 m. kovo 23 d. Komisija taip pat nustatė laikiną valstybės pagalbos teikimo tvarką, kad būtų leista teikti tam tikras subsidijas, skirtas didelių energijos kainų poveikiui sušvelninti³;

² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“, COM/2022/108 final.

³ Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, C 131 I/01, C/2022/1890.

- (4) 2022 m. gegužės 18 d. Komisija pristatė planą „REPowerEU“⁴, kuriame nustatytos papildomos priemonės, kuriomis daugiausia dėmesio skiriama energijos taupymui, energijos tiekimo įvairinimui ir spartesniam atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimui, siekiant panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro, įskaitant pasiūlymą iki 45 proc. padidinti Sąjungos 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslą. Be to, Komisijos komunikate dėl intervencijos į energijos rinką trumpuoju laikotarpiu ir elektros energijos rinkos modelio tobulinimo ilguoju laikotarpiu⁵, be papildomų trumpalaikių priemonių didelių energijos kainų problemai spręsti, buvo nustatytos sritys, kuriose būtų galima patobulinti elektros energijos rinkos modelį, ir paskelbtas ketinimas įvertinti šias sritis siekiant **pakeisti** [...] teisės aktų sistemą;

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Planas „REPowerEU“, COM(2022) 230.

⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Veiksmų kryptis – intervencijos į energijos rinką trumpuoju laikotarpiu ir elektros energijos rinkos modelio tobulinimas ilguoju laikotarpiu“, COM(2022) 236 final.

- (5) **siekdama**[...] skubiai įveikti kainų krizę ir išspręsti saugumo problemas, taip pat pažaboti kainų šuolius, su kuriais susiduria piliečiai, [...] **Sąjunga patvirtino keletą teisės aktų, pavyzdžiui Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/10327**, kuriuo nustatoma griežta dujų laikymo tvarka⁶, **Tarybos reglamentą (ES) 2022/13699**, kuriuo **numatomos** veiksmingos dujų ir elektros energijos paklausos mažinimo priemonės⁷, **Tarybos reglamentą (ES) 2022/185411⁸**, kuriuo **nustatomi** kainų ribojimo režimai, kad būtų išvengta nenumatyto pelno dujų ir elektros energijos rinkose⁹[...]10, **ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/2577¹¹**, kuriuo **nustatomos** priemonės, kuriomis siekiama paspartinti leidimų išdavimo atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginiams procedūras¹²¹³;

⁶ [...]OL L 173, 2022 6 30, p. 17.

⁷ 2022 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos [...]2022/1032, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) 2017/1938 ir (EB) Nr. 715/2009 nuostatos, kiek tai susiję su dujų laikymu (Tekstas svarbus EEE) (OL L 173).

⁸ 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261 I, 2022 10 7, p. 1).

⁹ 2022 m. rugpjūčio 5 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206 ir [...] OL L 206, 2022 8 8, p.[...] 1).

¹⁰ 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261).

¹¹ 2022 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2577, kuriuo nustatoma atsinaujinančiųjų išteklių energetikos sprendinių diegimo spartinimo sistema (OL L 335, 2022 12 29, p. 36).

¹² 2022 m. rugpjūčio 5 d. [...]2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206) ir 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms [...]kainoms mažinti (OL L 261[...]).

¹³ 2022 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2577, kuriuo nustatoma atsinaujinančiųjų išteklių energetikos sprendinių diegimo spartinimo sistema (OL L 335, 2022 12 29).

- (6) gerai integruota **energijos** rinka, grindžiama dokumentų rinkiniu „Švari energija visiems europiečiams“ (**Švarios energijos dokumentų rinkinys**), priimtu 2018 m. ir 2019 m.¹⁴¹⁵, turėtų sudaryti sąlygas Sąjungai įprastomis rinkos sąlygomis pasinaudoti ekonomine bendrosios energijos rinkos nauda, užtikrinant tiekimo saugumą ir išlaikant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesą. Tarpvalstybinės jungtys taip pat padeda užtikrinti saugesnę, patikimesnę ir veiksmingesnę energijos sistemos veikimą;

¹⁴ [...]([...] 1)[...][...][...][...] [...] [...]

¹⁵ **2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo (OL L 328, 2018 12 21, p. 1); 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (nauja redakcija) (OL L 328, 2018 12 21, p. 82); 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210); 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (nauja redakcija) (OL L 158, 2019 6 14, p. 22); 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (nauja redakcija) (OL L 158, 2019 6 14, p. 54); 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (nauja redakcija) (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).**

- (7) dabartinis elektros energijos rinkos modelis taip pat sudarė sąlygas kurti naujus ir inovatyvius produktus, paslaugas ir priemones mažmeninėse elektros energijos rinkose, remiant energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą, taip pat didinant pasirinkimo galimybę, siekiant padėti vartotojams sumažinti savo sąskaitas už energiją, be kita ko, naudojant mažos apimties gamybos įrenginius ir naujas reguliavimo apkrova paslaugas. Pagrindinis būsimų elektros energijos rinkų ir sistemų elementas turėtų būti energetikos sistemos skaitmenizacijos potencialo, pavyzdžiui, aktyvaus vartotojų dalyvavimo, plėtojimas ir išnaudojimas. Kartu reikia gerbti vartotojų pasirinkimą ir sudaryti jiems sąlygas gauti naudos iš įvairių sutarčių pasiūlymų;
- (8) **tačiau** [...] energetikos krizės sąlygomis dabartinis elektros energijos rinkos modelis [...] taip pat atskleidė daugybę svarbių trūkumų, susijusių su didelių ir nepastovių iškastinio kuro kainų poveikiu trumpojo laikotarpio elektros energijos rinkoms, dėl kurių namų ūkiai ir įmonės susiduria su dideliais kainų šuoliais, o tai turi įtakos jų sąskaitoms už elektros energiją;
- (9) spartesnis atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir švarių lanksčių technologijų diegimas yra tvariausias ir ekonomiškai efektyviausias būdas struktūriškai sumažinti iškastinio kuro paklausą elektros energijai gaminti ir tiesiogiai naudoti elektrifikuojant ir integruojant energetikos sistemą. Dėl mažų veiklos sąnaudų atsinaujinančiųjų išteklių energija gali daryti teigiamą poveikį elektros energijos kainoms visoje Sąjungoje ir sumažinti tiesioginį iškastinio kuro naudojimą;
- (10) elektros energijos rinkos modelio pakeitimais turėtų būti užtikrinta, kad didėjančio atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo ir visos energetikos pertvarkos nauda būtų teikiama vartotojams, įskaitant pažeidžiamiausius vartotojus, ir kad jie galiausiai būtų apsaugoti nuo energetikos krizių kartu padedant didesniai namų ūkių skaičiui nepatekti į energijos nepriteklius spąstus. [...] **Tie pakeitimai** turėtų padėti sušvelninti didelių iškastinio kuro, visų pirma dujų, kainų poveikį elektros energijos kainoms, siekiant sudaryti sąlygas namų ūkiams ir įmonėms ilgesniuoju laikotarpiu pasinaudoti įperkamos ir saugios energijos iš tvarių atsinaujinančiųjų ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos šaltinių teikiama nauda;

- (11) elektros energijos rinkos modelio reforma turėtų būti naudinga ne tik namų ūkių vartotojams, bet ir Sąjungos pramonės konkurencingumui, nes turėtų būti palengvintos jų galimybės investuoti į reikalingas švarias technologijas, kad jie galėtų įgyvendinti savo perėjimo prie nulinio grynojo anglies dioksido pėdsako priemones. Energetikos pertvarka Sąjungoje turi būti remiama tvirta švarių technologijų gamybos baze. Šiomis reformomis bus remiamas įperkamas pramonės elektrifikavimas ir Sąjungos, kaip pasaulinės lyderės švarios energijos technologijų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, pozicija;
- (12) gerai veikiančios ir veiksmingos trumpojo laikotarpio rinkos yra pagrindinė priemonė, padėsianti integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir lanksčius išteklius į rinką ir ekonomiškai efektyviai palengvinti energetikos sistemos integraciją;
- (13) einamosios paros rinkos yra ypač svarbios kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimui į elektros energijos sistemą mažiausiomis sąnaudomis, nes jos suteikia rinkos dalyviams galimybę prekiauti elektros energijos trūkumu ar pertekliumi arčiau tiekimo laiko. Kadangi kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojai savo gamybą gali tiksliai įvertinti tik likus nedaug laiko iki tiekimo, labai svarbu, kad jie turėtų kuo daugiau prekybos galimybių, t. y. galėtų pasinaudoti galimybe patekti į likvidžią rinką likus kuo mažiau laiko iki elektros energijos tiekimo. **Todėl tarpzoninės einamosios paros rinkos prekybos pabaigos laikas turėtų būti sutrumpintas ir nustatytas arčiau tikrojo laiko. Jei dėl šio pakeitimo kiltų pavojus tiekimo saugumui, perdavimo sistemos operatoriams turėtų būti suteikta galimybė prašyti taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, remiantis poveikio vertinimu ir gavus reguliavimo institucijos pritarimą, kad būtų galima prašyti pratęsti įgyvendinimo tvarkaraštį. Į šį prašymą turėtų būti įtrauktas veiksmų planas, kuriame būtų nurodyti konkretūs veiksmai siekiant įgyvendinti naują einamosios paros prekybos pabaigos laiką;**

- (14) todėl svarbu, kad einamosios paros rinkos prisitaikytų prie kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų, pavyzdžiui, saulės ir vėjo **energijos**, naudojimo, taip pat prie reguliavimo apkrova [...] ir **energijos** kaupimo naudojimo. Einamosios paros rinkų likvidumas turėtų būti pagerintas rinkos operatoriams dalijantis pavedimų knygomis prekybos zonoje, taip pat tais atvejais, kai tarpzoninis pralaidumas nustatomas iki nulio arba pasibaigus prekybai einamosios paros rinkoje. **Siekiant užtikrinti, kad paskirtieji elektros energijos rinkos operatoriai (PEERO) kitos paros ir einamosios paros prekybos laikotarpiais dalytųsi pavedimų knygomis, PEERO turėtų pateikti visus pavedimus bendram kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizmui ir neturėtų organizuoti prekybos kitos paros ir einamosios paros prekybos produktais arba panašiomis savybėmis pasižyminčiais produktais ne pagal bendrą kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizmą. Siekiant spręsti problemą, susijusią su diskriminacijos rizika prekiaujant kitos paros ir einamosios paros prekybos produktais bendro kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizme ir už jo ribų, ir su tuo susijusį likvidumo mažėjimą Sąjungos susietosiose elektros energijos rinkose, ši pareiga turėtų būti taikoma PEERO, įmonėms, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja PEERO arba turi bet kokias teises jo atžvilgiu, ir įmonėms, kurias tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja PEERO.** Be to, prekybos einamosios paros rinkoje pabaigos laikas turėtų būti kuo artimesnis tiekimo laikui, kad rinkos dalyviai turėtų kuo daugiau galimybių prekiauti elektros energijos trūkumu ir pertekliumi ir būtų padedama geriau integruoti kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energiją į elektros energijos sistemą;
- (15) be to, trumpojo laikotarpio elektros energijos rinkose turėtų būti užtikrinama, kad jose galėtų dalyvauti maži lankstumo paslaugų teikėjai, mažinant minimalų pasiūlymo dydį;

- (16) siekiant užtikrinti veiksmingą elektros energijos, pagamintos iš kintamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių, integravimą ir sumažinti elektros energijos gamybos iš iškastinio kuro poreikį **elektros energijos [...]kainų krizės atvejais [...]**, perdavimo sistemos operatoriams turėtų būti suteikta galimybė sukurti piko mažinimo produktą, kuris leistų vykdyti **papildomą** reguliavimą apkrova **siekiant** prisidėti prie vartojimo [...] elektros energijos sistemoje mažinimo [...]. **Toks piko mažinimo produktas turėtų ne tik padėti mažinti didmenines elektros energijos kainas, bet ir prisidėti prie [...] [...] energijos tiekimo saugumo elektros energijos kainų krizės metu.** Kadangi piko mažinimo produktu siekiama sumažinti ir perkelti elektros energijos vartojimą, šis produktas turėtų būti naudojamas tik reguliavimo apkrova [...] srityje. **Kadangi piko mažinimo produktą numatoma taikyti tik retais elektros energijos kainų krizių atvejais, jo [...] viešasis pirkimas gali vykti ne anksčiau kaip vieną savaitę prieš paleidžiant papildomus reguliavimo apkrova pajėgumus. Perdavimo sistemos operatoriai, remdamiesi paklausos prognoze, turėtų turėti galimybę aktyvuoti [...] piko mažinimo produktą [...]. Kita vertus, turėtų būti įmanoma, kad piko mažinimo produktas būtų automatiškai aktyvuotas kitos paros rinkoje, remiantis energijos kaina, užfiksuota perkant [...] paklausos mažinimo pajėgumus.** Kad patikrintų aktyvuoto paklausos mažinimo apimtį, perdavimo sistemos operatorius turėtų naudoti bazinį lygį, atspindintį numatomą elektros energijos suvartojimą neaktyvavus piko mažinimo produkto;

- (17) kad vartotojai galėtų aktyviai dalyvauti elektros energijos rinkose ir veikti lanksčiai, jie palaipsniui aprūpinami pažangiosiomis matavimo sistemomis. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse pažangiosios matavimo sistemos vis dar diegiamos lėtai. Tais atvejais, kai pažangiosios matavimo sistemos dar neįrengtos, ir tais atvejais, kai pažangiosios matavimo sistemos nepadedą užtikrinti pakankamo duomenų išsamumo lygio, perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai turėtų turėti galimybę naudoti skirtųjų [...] **matuoklių** duomenis lankstumo paslaugoms, pavyzdžiui, reguliavimo apkrova ir energijos kaupimo paslaugoms, stebėti ir už jas atsiskaityti. Suteikus galimybę naudoti skirtųjų [...] **matuoklių** duomenis, kad būtų galima stebėti ir atsiskaityti, vartotojams turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos aktyviai dalyvauti rinkoje ir plėtoti jų reguliavimą apkrova. Naudojant šių skirtųjų [...] **matuoklių** duomenis, turėtų būti taikomi su duomenimis susiję kokybės reikalavimai;
- (18) Šiuo reglamentu nustatomas asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas [...] **pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679**¹⁶. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi visų [...] **Reglamente (ES) 2016/679** nustatytų asmens duomenų apsaugos principų ir pareigų, be kita ko, dėl duomenų kiekio mažinimo. Kai šios direktyvos tikslą galima pasiekti netvarkant asmens duomenų, [...] **duomenų valdytojai** turėtų remtis anonimizuotais ir apibendrintais duomenimis;

¹⁶ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

- (19) vartotojams ir tiekėjams reikia veiksmingų ir efektyvių išankstinių sandorių rinkų, kad jie galėtų kompensuoti ilgalaikį kainų poveikį ir sumažinti priklausomybę nuo trumpalaikių kainų. Siekiant užtikrinti, kad energijos vartotojai visoje [...] **Sąjungoje galėtų** visapusiškai pasinaudoti integruotų elektros energijos rinkų ir konkurencijos pranašumais visoje Sąjungoje, Sąjungos elektros energijos išankstinių sandorių rinkos veikimas turėtų būti pagerintas įsteigiant regioninius virtualiuosius centrus, siekiant įveikti esamą rinkos susiskaidymą ir žemą likvidumą daugelyje prekybos zonų. Regioniniai virtualieji centrai turėtų apimti kelias prekybos zonas ir kartu užtikrinti tinkamą kainų koreliaciją. **Regioninio** virtualiojo centro veikla gali neapimti kai kurių prekybos zonų, atsižvelgiant į tai, kad jos prisideda prie centro referencinės kainos nustatymo. Tačiau šių prekybos zonų rinkos dalyviai vis tiek turėtų turėti galimybę apsidrausti per centrą;
- (19a) **siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai nustatyti išsamias taisykles dėl Sąjungos elektros energijos išankstinių sandorių rinkos modelio, kiek tai susiję su regioninių virtualiųjų centrų steigimu. Siekiant užtikrinti sinergiją su esama reguliavimo sistema, suteikiamus įgyvendinimo įgaliojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943¹⁷ 59 straipsnį reikėtų išplėsti, kad būtų aprėpti ir virtualiųjų centrų steigimui būtini aspektai. Prieš pasinaudodama tais įgyvendinimo įgaliojimais Komisija turėtų atlikti poveikio vertinimą. Kai aktualu, poveikio vertinime ir įgyvendinimo akte turėtų būti atsižvelgiama į ankstesnių tarpvyriausybinių susitarimų, susijusių su tarpvalstybine bendrąja elektrinių nuosavybe, įgyvendinimą. Įgyvendinimo įgaliojimais turėtų būti naudojamasi pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 182/2011;**

¹⁷ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019 6 14, p. 54).

- (20) virtualiuosiuose centruose turėtų atispindėti bendra kelių prekybos zonų kaina ir būti pateikta referencinė kaina, kurią rinkos operatoriai turėtų naudoti siūlydami išankstinius rizikos draudimo produktus. Šiuo atveju virtualieji centrai neturėtų būti suprantami kaip subjektai, organizuojantys ar vykdančys sandorius. Regioniniai virtualieji centrai, nustatydami referencinių kainų indeksą, turėtų sudaryti sąlygas sutelkti likvidumą ir suteikti rinkos dalyviams geresnes apsidraudimo galimybes;
- (21) siekiant padidinti rinkos dalyvių galimybes apsidrausti, turėtų būti išplėstas pagal Komisijos reglamentą (ES) 2016/1719¹⁸ sukurtos bendrosios paskirstymo platformos vaidmuo. Bendrojoje paskirstymo platformoje turėtų būti sudaromos sąlygos prekiauti finansinėmis ilgalaikėmis perdavimo tarp skirtingų prekybos zonų ir regioninių virtualių centrų teisėmis. Rinkos dalyvių pateikti finansinių perdavimo teisių pavedimai [...] **turėtų būti** derinami tuo pat metu atliekant ilgalaikio tarpzoninio pralaidumo paskirstymą. Toks derinimas ir paskirstymas turėtų būti atliekami reguliariai, kad būtų užtikrintas pakankamas likvidumas, taigi ir suteiktos veiksmingos apsidraudimo galimybės rinkos dalyviams. Ilgalaikės perdavimo teisės turėtų būti suteikiamos dažnai ([...]nuo kito mėnesio iki bent trejų metų į priekį [...]), kad būtų suderintos su įprastu rinkos dalyvių apsidraudimo laikotarpiu. Turėtų būti vykdoma bendrosios paskirstymo platformos stebėseną ir reikalavimų vykdymo užtikrinimas, siekiant garantuoti, kad ji tinkamai atliks savo užduotis;

¹⁸ 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (OL L 259, 2016 9 27, p. 42).

- (22) tinklo tarifai turėtų paskatinti perdavimo ir skirstymo sistemų operatorius naudotis lankstumo paslaugomis toliau plėtojant novatoriškus esamo tinklo optimizavimo sprendimus ir pirkti lankstumo paslaugas, visų pirma susijusias su reguliavimu apkrova ar kaupimu. Šiuo tikslu tinklo tarifai turėtų būti nustatomi atsižvelgiant į sistemos operatorių veiklos ir kapitalo išlaidas arba veiksmingą abiejų derinį, kad jie galėtų ekonomiškai efektyviai eksploatuoti elektros energijos sistemą. **Reikalavimu atspindėti išlaidas neturėtų būti ribojama galimybė veiksmingai perskirstyti sąnaudas tais atvejais, kai taikomi vietos ar laiko atžvilgiu kintantys tinklo mokesčiai.** Tai dar labiau padėtų integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją mažiausiomis elektros energijos sistemos sąnaudomis ir suteiktų galutiniam vartotojams galimybę įvertinti savo lankstumo sprendimus;

(23) jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energija, pavyzdžiui, jūros vėjo energija, vandenynų energija ir plūdrioji fotovoltinė energija, atliks svarbų vaidmenį kuriant elektros energijos sistemą, iš esmės grindžiamą atsinaujinančiųjų išteklių energija, ir užtikrinant poveikio klimatui neutralumą iki 2050 m. Tačiau veiksmingam jų diegimui platesniu mastu kyla didelių kliūčių, trukdančių masiškai plėsti veiklą, kuri būtina šiems tikslams pasiekti. Ateityje panašių kliūčių gali kilti ir kitoms jūroje naudojamoms technologijoms. Šios kliūtys apima investavimo riziką, susijusią su unikalia jūros hibridinių projektų, apimančių daugiau nei vieną rinką **jūros prekybos zonoje**, topografinė padėtimi. **Svarbu šias kliūtis šalinti laiku ir veiksmingai.** Siekiant sumažinti šių jūroje vykdomų projektų plėtotojų investavimo riziką ir užtikrinti, kad jūros prekybos zonoje vykdomi projektai turėtų visas galimybes patekti į aplinkines rinkas, perdavimo sistemos operatoriai turėtų užtikrinti, kad vykdant [...] **projektus jūros prekybos zonoje** būtų galima naudotis atitinkamos hibridinės jungiamosios linijos pajėgumais, skirtais visiems rinkos laiko vienetams, **neviršijant prijungimo sutartyje sutartų pajėgumų ir taip pašalinant galimą perteklinį pajėgumą.** Jei turimi perdavimo pajėgumai sumažinami tiek, kad visas pagamintas elektros energijos kiekis, kurį kitu atveju būtų buvę galima eksportuoti vykdant jūros projektą, negali būti pristatytas rinkai, perdavimo sistemos operatoriui arba operatoriams, atsakingiems už poreikį riboti pajėgumus, ateityje turėtų būti suteikta galimybė kompensuoti jūros jėgainių projekto operatoriui atitinkamai tam panaudojant perkrovos pajamas. Ši kompensacija **turėtų subalansuoti dėl tokių sumažėjusių galimybių patekti į sujungtas rinkas sumažėjusias atsinaujinančiųjų išteklių elektros energiją gaminančių jūros jėgainių operatorių pajamas ir** turėtų būti susijusi tik su rinkai prieinamais gamybos pajėgumais, kurie gali būti priklausomi nuo oro sąlygų ir kurie neapima jūros projekto atjungimo ir techninės priežiūros operacijų. **Kompensacija tais atvejais, kai nėra prieigos prie perdavimo tinklo, neturėtų būti aiškinama kaip pirmenybinis dispečerinis skirstymas. Be to, niekada neturėtų būti dvigubos kompensacijos už tą pačią riziką, kuriai taikoma ši nuostata, pavyzdžiui, jeigu rizika jau dengiama pagal sandorį dėl kainų skirtumo arba pagal kitą atitinkamą paramos schemą.** Išsamią informaciją, įskaitant sąlygas, kuriomis priemonė gali nustoti galioti, pavyzdžiui, tai, ar jūros prekybos zonoje yra pakankamai paklausos arba ar yra tiesioginė prieiga prie pakankamo skaičiaus rinkų, kad rizika išnyktų, taip pat kliūčių šalinimą, ketinama pateikti įgyvendinimo akte, **be kita ko, kai aktualu, iš dalies pakeičiant Komisijos reglamentą (ES) 2015/1222;**

- (24) kitos paros didmeninėje rinkoje pirmiausia parduodama energija tų elektrinių, kurių ribinės sąnaudos yra mažesnės, tačiau kainą, kuri mokama visiems rinkos dalyviams, nustato paskutinė elektrinė, kurios pagamintos energijos reikia poreikiui patenkinti, t. y. ta, kurios ribinės sąnaudos pasibaigiant prekybai yra didžiausios. Šiomis aplinkybėmis per energetikos krizę paaiškėjo, kad, padidėjus dujų ir akmens anglių kainoms, išskirtinai ir ilgam padidėjo kainos, nurodomos kitos paros didmeninėje rinkoje teikiamuose dujomis ir anglimis kūrenamų elektros energijos gamybos objektų pasiūlymuose. Dėl to visoje Sąjungoje itin padidėjo kainos kitos paros rinkoje, nes dujomis ir anglimis kūrenami gamybos objektai dažnai yra elektrinės, kurių ribinės sąnaudos, reikalingos elektros energijos poreikiui patenkinti, yra didžiausios;
- (25) atsižvelgiant į tai, kad kitos paros rinkos kaina naudojama kaip referencinė kaina kitose didmeninėse elektros energijos rinkose, ir į tai, kad visiems rinkos dalyviams mokama galutinė kaina, technologijų, kurių ribinės sąnaudos yra gerokai mažesnės, naudotojų pajamos nuolat buvo didelės;
- (26) kad pasiektų Sąjungos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslus ir įgyvendintų plane „REPowerEU“ nustatytus uždavinius bei taptų labiau nepriklausoma energetikos srityje, Sąjunga turi sparčiau plėsti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą. Atsižvelgiant į investicijų, kurių reikia šiems tikslams pasiekti, poreikius, rinkoje reikėtų užtikrinti, kad būtų nustatytas ilgalaikis kainų signalas;
- (27) šioje sistemoje valstybės narės turėtų stengtis sudaryti tinkamas rinkos sąlygas ilgalaikėms rinkos priemonėms, pavyzdžiui, elektros energijos pirkimo sutartims, įgyvendinti. Elektros energijos pirkimo sutartys yra dvišalės elektros energijos gamintojų ir pirkėjų sudaromos pirkimo sutartys. Jomis pirkėjui užtikrinamas ilgalaikis kainų stabilumas, o gamintojui – būtinas tikrumas, kad jis galėtų priimti sprendimą dėl investicijų. Nepaisant to, tik kelios valstybės narės turi aktyvias elektros energijos pirkimo sutarčių rinkas, o pirkėjai paprastai yra didelės įmonės, taip pat ir dėl to, kad, sudarant elektros energijos pirkimo sutartis, susiduriama su tam tikromis kliūtimis, visų pirma dėl to, kad pagal šias ilgalaikes sutartis sunku padengti pirkėjo mokėjimo įsipareigojimų neįvykdymo riziką. Valstybės narės, nustatydamos politiką, kuria siekiama jų integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksnių planuose numatytų energetikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų, turėtų atsižvelgti į poreikį sukurti dinamišką elektros energijos pirkimo sutarčių rinką;

(28) [...] **pagal** Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/2001¹⁹ valstybės narės turi įvertinti reguliavimo ir administracines kliūtis ilgalaikėms atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos pirkimo sutartims, [...] pašalinti nepagrįstas kliūtis tokioms sutartims ir skatinti jų taikymą. Be to, valstybės narės savo integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose turi aprašyti politiką ir priemones, kuriomis palengvinamas atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos pirkimo sutarčių naudojimas. Nedarant poveikio tai pareigai teikti ataskaitas apie reguliavimo aplinkybes, darančias poveikį elektros energijos pirkimo sutarčių rinkai, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad finansinės rizikos, susijusios su pirkėju, nevykdančiu ilgalaikių mokėjimo įsipareigojimų pagal elektros energijos pirkimo sutarčių sistemą, mažinimo priemonės būtų prieinamos įmonėms, kurios susiduria su kliūtimis patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką ir nepatiria finansinių sunkumų [...]. Valstybės narės galėtų nuspręsti sukurti garantijų sistemą rinkos kainomis, **jei privačios garantijos nėra prieinamos arba nepakankamai prieinamos. Tokiu atveju** valstybės narės turėtų įtraukti nuostatas, kuriomis būtų vengiama mažinti likvidumą elektros energijos rinkose, pavyzdžiui, naudojant finansines elektros energijos pirkimo sutartis. **Valstybės narės galėtų nuspręsti palengvinti elektros energijos pirkimo sutarčių paklausos telkimą iš klientų, kurie individualiai susiduria su kliūtimis patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką, tačiau kolektyviai gali pateikti gamintojams patrauklų pasiūlymą, susijusį su elektros energijos pirkimo sutartimis. Valstybės narės** neturėtų teikti paramos elektros energijos pirkimo sutartims, kuriomis perkama iš iškastinio kuro pagaminta energija, sudaryti. Nors pagal numatytąjį metodą vartotojai neturėtų būti diskriminuojami, valstybės narės galėtų nuspręsti šias priemones taikyti konkrečių kategorijų vartotojams, taikydamos objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus. Šioje sistemoje valstybės narės turėtų atsižvelgti į galimą Sąjungos lygmeniu, pavyzdžiui, Europos investicijų banko (EIB), teikiamų [...] **priemonių** vaidmenį;

¹⁹ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82);

- (29) valstybės narės, rengdamos ir skirdamos viešąją paramą, turi keletą priemonių elektros energijos pirkimo sutarčių rinkų plėtrai remti. Jei atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektų plėtotojams, dalyvaujantiems viešosios paramos konkurse, būtų leista rezervuoti dalį elektros energijos parduoti pagal elektros energijos pirkimo sutartis, būtų prisidedama prie elektros energijos pirkimo sutarčių rinkų puoselėjimo ir augimo. Be to, atlikdamos šį pasiūlymų vertinimą, valstybės narės turėtų stengtis taikyti tuos kriterijus, kuriais į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką būtų skatinami patekti tie subjektai, kurie susiduria su kliūtimis patekti į rinką, pavyzdžiui, mažosios ir vidutinės įmonės (MVI), taip pat jos turėtų teikti pirmenybę tiems konkurso dalyviams, kurie pateikia vieno ar kelių potencialių pirkėjų, susiduriančių su sunkumais patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką, išipareigojimą pasirašyti dalies pagal projektą gaminamos elektros energijos pirkimo sutartį;
- (29a) valstybės narės turėtų skirti ypatingą dėmesį tarpvalstybinėms elektros energijos pirkimo sutartims ir pašalinti konkrečiai su jomis susijusias nepagrįstas kliūtis, kad vartotojai valstybėse narėse, turinčiose ribotus pajėgumus, galėtų be diskriminacijos naudotis elektros energija, pagaminta kituose regionuose;**
- (30) valstybėms narėms nusprendus remti viešosiomis lėšomis finansuojamas [...] investicijas, **taikant** [...] tiesioginio kainų rėmimo schemas, [...] į **naujus** mažo anglies dioksido pėdsako elektros energijos, elektros energijos iš neiškastinio kuro [...] **objektus**, kad būtų pasiekti Sąjungos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslai, tos schemas turėtų būti struktūrizuotos sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, kurie, be pajamų garantijos, apimtų ir rinkos pajamų, gautų iš atitinkamų elektros energijos gamybos išteklių, padidinimą. **Pareiga pagal šį reglamentą turėtų būti taikoma tik paramai investicijoms į naujus elektros energijos gamybos objektus, o valstybės narės gali nuspręsti paramos schemas, įgyvendinamas sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, taikyti ir naujoms investicijoms, kuriomis siekiama iš esmės modernizuoti esamus elektros energijos gamybos objektus arba iš esmės padidinti jų pajėgumą, arba pratęsti jų eksploatavimo trukmę; [...]**

- (30a)** siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir nuspėjamumą, pareiga struktūrizuoti tiesioginės paramos schemas sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo turėtų būti taikoma tik dėl sandorių pagal tiesioginio kainų rėmimo schemas, skirtas investicijoms į naują elektros energijos gamybą, sudarytų praėjus trejiems metams nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos. Jūrų hibridiniams įrenginiams, prijungtiems prie dviejų ar daugiau prekybos zonų, dėl tokių projektų sudėtingumo tas pereinamasis laikotarpis turėtų būti penkeri metai;
- (30b)** pareiga naudoti abipusius sandorius dėl kainų skirtumo nedaro poveikio Direktyvos (ES) 2018/2001 6 straipsnio 1 daliai;
- (30c)** nors šiuo reglamentu iš dalies keičiama Direktyvos (ES) 2018/2001 4 straipsnio 3 dalies antra pastraipa, likusios Direktyvos (ES) 2018/2001 4 straipsnio nuostatos, kuriomis nustatomi atsinaujinančiųjų išteklių energijos rėmimo schemų rengimo principai, tebėra visapusiškai taikomos;
- (31)** [...]abipusiai sandoriai dėl kainų skirtumo padėtų užtikrinti, kad gamintojų pajamos, gaunamos iš naujų investicijų į elektros energijos gamybą, kurioms teikiama viešoji parama, taptų labiau nepriklausomos nuo nepastovių iškastiniu kuru grindžiamos gamybos, kurios metu kaina paprastai nustatoma kitos paros rinkoje, kainų;

(31a) rengimo principai pagal šį reglamentą turėtų būti taikomi tiesioginio kainų rėmimo schemoms, įgyvendinamoms sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo. Vertindama tokius abipusius sandorius dėl kainų skirtumo pagal valstybės pagalbos taisykles, Komisija turėtų patikrinti, ar laikomasi Sąjungos teisės nuostatų, kurios yra neatsiejamai susijusios su valstybės pagalbos taisyklėmis, pavyzdžiui, šiame reglamente nustatytų abipusių sandorių dėl kainų skirtumo rengimo principų. Šie abipusiai sandoriai dėl kainų skirtumo parengiami taip, kad būtų išlaikytos paskatos gamybos objektui veiksmingai veikti ir dalyvauti elektros energijos rinkose, visų pirma tam, kad jis atitiktų rinkos aplinkybes. Atlikdama vertinimą, Komisija turėtų užtikrinti, kad rengiant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo nebūtų iškraipoma konkurencija. Komisija visų pirma turėtų užtikrinti, kad pajamų paskirstymas įmonėms neiškreiptų vienodų sąlygų vidaus rinkoje, visų pirma tais atvejais, kai neįmanoma taikyti konkurencinio konkurso. Abipusių sandorių dėl kainų skirtumo trukmė galėtų skirtis ir jie galėtų apimti, inter alia, tiekimu grindžiamus sandorius dėl kainų skirtumo su viena ar keliomis vykdymo kainomis, minimalia kaina arba pajėgumu ar kriterijais grindžiamus sandorius dėl kainų skirtumo. Pareiga naudoti abipusius sandorius dėl kainų skirtumo netaikoma paramos schemoms, kurios nėra tiesiogiai susijusios su elektros energijos gamyba, pavyzdžiui, kaupimui, ir pagal kurias netaikomas tiesioginis kainų rėmimas, pavyzdžiui, be kita ko, investicinė pagalba išankstinių dotacijų, mokesčių priemonių ar žaliųjų sertifikatų forma;

- (32) tačiau dėl apribojimo nustatyti tiesioginio kainų rėmimo schemas abipusių sandorių dėl kainų skirtumo forma sumažėja tiesioginių kainų rėmimo schemų, kurias valstybės narės [...] **gali** patvirtinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityje, rūšių, todėl jos turėtų būti taikomos tik mažo anglies dioksido kiekio, neiškastinio kuro technologijoms, kurių eksploatavimo sąnaudos yra mažos ir stabilios, ir technologijoms, kurios paprastai nesuteikia lankstumo elektros energijos sistemai, tačiau neturėtų būti taikomos technologijoms ankstyvuojų jų diegimo rinkoje etapu. Tai yra būtina siekiant užtikrinti, kad nekiltų pavojus gamybos technologijų, kurių ribinės sąnaudos yra didelės, ekonominiam gyvybingumui, ir norint išlaikyti paskatas, susijusias su technologijų, kurios gali suteikti elektros energijos sistemai lankstumo teikti pasiūlymus elektros energijos rinkoje, atsižvelgiant į jų alternatyvias sąnaudas. Be to, apribojimas nustatyti tiesioginio kainų rėmimo schemas sudarant abipūsius sandorius dėl kainų skirtumo, neturėtų būti taikomas besiformuojančioms technologijoms; norint skatinti jų diegimą, kitų rūšių tiesioginio kainų rėmimo schemas gali būti tinkamesnės. Apribojimas neturėtų daryti poveikio galimai išimčiai, taikomai smulkiems įrenginiams ir parodomiesiems projektams pagal [...] **Direktyvą** (ES) 2018/2001 [...], be to, turėtų būti atsižvelgiama į atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrųjų ypatumus pagal tą direktyvą [...];
- (33) atsižvelgiant į poreikį užtikrinti gamintojams reguliavimo tikrumą [...], valstybių narių pareiga taikyti tiesioginio kainų rėmimo schemas elektros energijos gamybai pagal abipūsius sandorius dėl kainų skirtumo turėtų būti taikoma tik [...] investicijoms [...] **į naujus** elektros energijos **gamybos** iš šaltinių, kurie nurodyti pirmesnėje konstatuojamojoje dalyje, **objektus**;

- (34) dėl didėjančių rinkos pajamų apribojimų tiesioginio kainų rėmimo schemos, pagrįstos abipusiais sandoriais dėl kainų skirtumo, turėtų būti papildomas valstybių narių pajamų šaltinis didelių energijos kainų laikotarpiams. Siekdamas dar labiau sušvelninti didelių elektros energijos kainų poveikį vartotojų sąskaitoms už energiją, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad pajamos (**arba tų pajamų finansinės vertės atitikmuo**), gautos iš gamintojų, kuriems taikomos tiesioginės kainų rėmimo schemos pagal abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, būtų perduotos [...]**galutiniams [...] vartotojams. Paskirstydamos pajamas namų ūkiams, valstybės narės turėtų visų pirma turėti galimybę teikti pirmenybę pažeidžiamiesiems vartotojams. Atsižvelgiant į tai, kad investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energiją, energijos vartojimo efektyvumą ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos naudojimą teikia platesnę naudą elektros energijos vartotojams, valstybės narės taip pat turėtų turėti galimybę iš abipusio sandorio dėl kainų skirtumo gautas pajamas (arba tų pajamų finansinės vertės atitikmenį) panaudoti investicijoms, kuriomis siekiama sumažinti galutinių vartotojų išlaidas elektros energijai, finansuoti ir tokias pajamas (arba tų pajamų finansinės vertės atitikmenį) panaudoti tiesioginio kainų rėmimo schemų išlaidoms finansuoti [...].** Pajamos turėtų būti perskirstomos taip, kad būtų užtikrinta, jog [...] **vartotojams** tam tikru mastu poveikį vis dar darytų kainų signalas, kad jie sumažintų savo vartojimą, kai kainos yra didelės, arba perkeltų jį į mažesnių kainų laikotarpius (paprastai tai laikotarpiai, kai pagaminama didesnė atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis). **Visų pirma valstybės narės turėtų galėti apsvarstyti vartojimo ne piko valandomis galimybę, kad būtų išsaugotos lankstumo paskatos.** Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad pajamų perskirstymas galutiniams elektros energijos vartotojams nedarytų poveikio vienodoms sąlygoms ir skirtingų tiekėjų konkurencijai. **Šie principai neturėtų būti privalomai taikomi pajamoms, gautoms pagal sandorius pagal tiesioginio kainų rėmimo schemas, sudarytus iki pareigos naudoti abipusius sandorius dėl kainų skirtumo taikymo datos. Valstybės narės gali paskirstyti iš abipusių sandorių dėl kainų skirtumo gautas pajamas, tačiau toks paskirstymas neturėtų tapti mažmeninių kainų reguliavimu pagal Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnį;**

- (35) be to, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tiesioginio kainų rėmimo schemas, neatsižvelgiant į jų formą, nekenktų veiksmingam, konkurencingam ir likvidžiam elektros energijos rinkų veikimui, išsaugodamos gamintojų paskatas reaguoti į rinkos signalus, įskaitant gamybos nutraukimą, kai elektros energijos kainos yra mažesnės už jų veiklos sąnaudas, ir galutinių vartotojų paskatas mažinti vartojimą, kai elektros energijos kainos yra didelės. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad paramos schemas netaptų kliūtimi komercinių sutarčių, pavyzdžiui, elektros energijos pirkimo sutarčių, rengimui;
- (36) taigi abipusiai sandoriai dėl kainų skirtumo ir elektros energijos pirkimo sutartis atlieka papildomą vaidmenį spartinant energetikos pertvarką ir užtikrinant, kad vartotojai gautų naudos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos. Laikydamosi [...] **šiuo reglamente** nustatytų reikalavimų, valstybės narės turėtų turėti galimybę laisvai nuspręsti, kokias priemones naudoti savo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslams pasiekti. Sudarydami elektros energijos pirkimo sutartis, privatūs investuotojai prisideda prie papildomo atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako energijos naudojimo, taip pat ilguoju laikotarpiu užtikrina mažas ir stabilias elektros energijos kainas. Be to, sudarydami abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, viešieji subjektai vartotojų vardu pasiekia tą patį tikslą. Abi priemonės yra būtinos, kad būtų galima pasiekti Sąjungos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslus naudojant atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako energiją ir kartu didinant nebrangios elektros energijos gamybos naudą vartotojams;

(37) spartesniam atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimui reikia vis daugiau lankstumo sprendimų, kad būtų užtikrinta jų integracija į tinklą ir sudarytos sąlygos elektros energijos sistemai ir tinklui prisitaikyti prie elektros energijos gamybos ir vartojimo kintamumo skirtingais laikotarpiais. **Siekiant skatinti neiškastinių išteklių suteikiamą lankstumą, reguliavimo institucijos arba kitos valstybės narės paskirtos institucijos ar subjektai turėtų, remdamiesi perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių indėliu, periodiškai vertinti elektros energijos sistemos lankstumo poreikį, ir tas vertinimas turėtų papildyti ataskaitas dėl nacionalinių energetikos sistemų lankstumo, teikiamas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999²⁰.** Vertinant elektros energijos sistemos lankstumo poreikius, reikėtų atsižvelgti į visas esamas ir planuojamas investicijas, [...] įskaitant esamus įrenginius, kurie dar neprijungti prie tinklo, [...] į lankstumo šaltinius, pavyzdžiui, lanksčią elektros energijos gamybą, jungiamąsias linijas, reguliavimą [...] apkrova, energijos kaupimą arba atsinaujinančiųjų išteklių kuro gamybą, atsižvelgiant į poreikį mažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro. Remdamosi šiuo pagrindu, valstybės narės turėtų apibrėžti nacionalinį su neiškastinių išteklių suteikiamu lankstumu susijusį tikslą, pavyzdžiui, reguliavimą [...] apkrova ir **energijos** kaupimą, kuris taip pat turėtų atsispindėti jų integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose;

²⁰ **2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).**

- (38) kad pasiektų **orientacinį** nacionalinį tikslą, susijusį su neiškastinių išteklių suteikiamu lankstumu, pvz., investicijų į reguliavimą [...] apkrova ir **energijos** kaupimą poreikiais, **ir tais atvejais, kai lankstumo poreikių klausimas nėra išspręstas rinkos kliūčių pašalinimu ir esamomis investicijomis**, valstybės narės gali **taikyti neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo rėmimo schemas, pagal kurias mokamos išmokos už turimus neiškastinių išteklių teikiamo lankstumo pajėgumus; [...] [...]**
- (39) [...] ²⁴
- (40) [...]

²⁴ [...]

(40a) kadangi nekoordinuojami pajėgumų mechanizmai gali turėti didelį poveikį elektros energijos vidaus rinkai, Švarios energijos dokumentų rinkiniu buvo nustatyta išsami sistema, kad būtų geriau įvertinti poreikiai ir tobulinamas pajėgumų mechanizmo modelis. Nepaisant būtinybės riboti konkurencijos ir vidaus rinkos iškraipymus, kartu su tinkama reguliavimo sistema pajėgumų mechanizmai gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant išteklių adekvatumą, visų pirma pereinant prie anglies dioksido neišskiriančios sistemos ir kiek tai susiję su nepakankamai tarpusavyje sujungtomis energetikos sistemomis. Todėl, nors pajėgumų mechanizmai nebeturėtų būti laikomi kraštutinėmis priemonėmis, jų būtinybė ir modelis turėtų būti periodiškai vertinami atsižvelgiant į kintančią reguliavimo sistemą ir rinkos aplinkybes. Tačiau pajėgumų mechanizmo priėmimo procedūra pasirodė sudėtinga. Siekiant išnagrinėti galimybes racionalizuoti ir supaprastinti pajėgumų mechanizmo taikymo procedūras ir užtikrinti, kad valstybės narės galėtų laiku išspręsti su adekvatumu susijusius susirūpinimą keliančius klausimus, kartu nustatant būtinas kontrolės priemones, kad būtų išvengta žalos vidaus rinkai, Komisija turėtų skubiai pateikti išsamią ataskaitą, kurioje būtų įvertintos tokios galimybės. Tame kontekste Komisija turėtų paprašyti, kad Agentūra iš dalies pakeistų Europos išteklių adekvatumo vertinimo metodiką atitinkamai laikydamasi taikytino proceso. Ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, turėtų pateikti pasiūlymus, kad būtų atitinkamai racionalizuotas ir supaprastintas pajėgumų mechanizmo vertinimo procesas;

- (41) prijungiant naujus elektros energijos gamybos ir apkrovos objektus, visų pirma atsinaujinančiųjų išteklių energijos jėgaines, dažnai vėluojama atlikti prijungimo prie tinklo procedūras. Viena iš tokio vėlavimo priežasčių yra tai, kad investuotojo pasirinktoje vietoje trūksta tinklo pajėgumų, o tai reiškia, kad tinklą reikia išplėsti arba sustiprinti, kad įrenginiai būtų saugiai prijungti prie sistemos. Naujas reikalavimas, kad elektros energijos sistemos operatoriai, tiek perdavimo, tiek skirstymo lygmenimis, skelbtų ir atnaujintų informaciją apie jų veiklos zonose turimus tinklo pajėgumus, padėtų investuotojams, remiantis informacija apie tinklo pajėgumus sistemoje, priimti sprendimus ir taip paspartintų atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą;
- (42) be to, siekiant spręsti problemą, susijusią su ilgai užtrunkančiais atsakymais į prašymus prisijungti prie tinklo, perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai sistemos naudotojams turėtų pateikti aiškią ir skaidrią informaciją apie jų prisijungimo prašymų būklę ir nagrinėjimą. Perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai turėtų [...] tokią informaciją pateikti per tris mėnesius nuo prašymo pateikimo;
- (43) per energetikos krizę vartotojai susidūrė su itin nepastoviomis didmeninėmis energijos kainomis ir turėjo ribotas galimybes dalyvauti energijos rinkoje. Todėl daug namų ūkių, apmokėdami sąskaitas, susidūrė su sunkumais. Labiausiai nukentėjo pažeidžiami vartotojai ir energijos nepriteklių patiriantys asmenys²², tačiau su tokiais sunkumais susidūrė ir vidutinės pajamos gaunantys namų ūkiai. Todėl svarbu atnaujinti vartotojų teises ir apsaugos priemones, sudarant sąlygas vartotojams gauti naudos iš energetikos pertvarkos, atsieti jų sąskaitas už elektros energiją nuo trumpalaikių kainų pasikeitimų energijos rinkose ir atkurti tiekėjų ir vartotojų tarpusavio rizikos pusiausvyrą;

²² Tam tikroms grupėms, pavyzdžiui, moterims, neįgaliesiems, vyresnio amžiaus asmenims, vaikams ir rasinėms ar etninėms mažumoms priklausantiems asmenims, kyla didesnė rizika patirti energijos nepriteklių arba juos gali labiau paveikti neigiamas energijos nepritekliaus poveikis;

- (44) vartotojai turėtų turėti galimybę gauti įvairių pasiūlymų, kad galėtų pasirinkti sutartį pagal savo poreikius. Tačiau tiekėjai apribojo savo pasiūlymus, elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutarčių skaičius sumažėjo, o pasiūlymų pasirinkimo galimybė tapo ribota. Vartotojai visada turėtų turėti galimybę pasirinkti priimtina terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartį, o tiekėjai neturėtų vienašališkai keisti sąlygų iki tokios sutarties galiojimo pabaigos. **Tai nekeičia to, kad dinaminės kainodaros sutartys tebėra labai svarbios ir kad didėjanti atsinaujinančiųjų energijos išteklių skverbtis gali padėti vartotojams sumažinti jų sąskaitas už energiją. Valstybės narės turėtų turėti galimybę tiekėjams, kurie siūlo tik dinaminės kainodaros sutartis, netaikyti pareigos siūlyti fiksuotos kainos ir terminuotas sutartis su sąlyga, kad taip nebūtų daromas neigiamas poveikis konkurencijai ir būtų išlaikytas pakankamas fiksuotos kainos ir terminuotų sutarčių pasirinkimas;**
- (45) kai tiekėjai neužtikrina, kad jų elektros energijos portfelis būtų pakankamai apdraustas nuo didmeninių elektros energijos kainų pokyčių, jiems gali kilti finansinė rizika, o jiems žlugus išlaidos perkeliamos vartotojams ir kitiems tinklo naudotojams. Taigi reikėtų užtikrinti, kad tiekėjai, siūlydami elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis, būtų tinkamai apsidraudę. Tinkamoje apsidraudimo strategijoje turėtų būti atsižvelgiama į tiekėjų prieigą prie nuosavos gamybos ir kapitalizaciją, taip pat į jų įtaką didmeninės rinkos kainų pokyčiams; **Tinkamų draudimo strategijų egzistavimas gali būti užtikrinamas bendrosiomis taisyklėmis, kurių laikymasis prižiūrimas neatliekant konkrečios atskirų tiekėjų pozicijų ar strategijų peržiūros. Tiekėjams taikomi testavimai nepalankiausiomis sąlygomis ir ataskaitų teikimo reikalavimai galėtų būti priemonės, taikomos tiekėjų draudimo strategijoms įvertinti;**

(46) vartotojai turėtų turėti galimybę pasirinkti paslaugų teikėją, kuris jiems siūlo jų poreikius geriausiai atitinkančią kainą ir paslaugą. Apskaitos ir matavimo atskirais skaitikliais technologijų, derinamų su informacinėmis ir ryšių technologijomis, pažanga reiškia, kad dabar techniškai įmanoma vienoje patalpoje naudotis kelių tiekėjų paslaugomis. Jei vartotojai to pageidauja, jie turėtų turėti galimybę pasirinkti atskirą tiekėją, visų pirma kalbant apie elektros energiją vartojančius prietaisus, pvz., šilumos siurblius ar elektrines transporto priemones, kurios suvartoja ypač daug energijos, arba tuos vartotojus, kurie, atsižvelgdami į kainų signalus, taip pat gali automatiškai pakeisti suvartojamą elektros energijos kiekį. [...] **Šiuo tikslu vartotojams turėtų būti leidžiama turėti daugiau nei vieną apskaitos ir sąskaitų tvarkymo tašką, susietą su vienu jų patalpų prijungimo tašku, nes tai suteiktų galimybę įvairiems prietaisams elektros energiją tiekti ir ją apskaityti atskirai. Apskaitos taškai turėtų būti aiškiai atskirti vienas nuo kito. Susijusių išlaidų paskirstymo taisyklės turėtų būti nustatomos nacionaliniu lygmeniu. Kai kurios pažangiosios matavimo sistemos gali būti tiesiogiai naudojamos daugiau nei viename apskaitos taške, todėl vartotojai tuo pat metu gali būti sudarę daugiau nei vieną elektros energijos tiekimo sutartį. Tiekėjams turėtų tekti atsakomybė už balansavimą tik dėl apskaitos ir sąskaitų tvarkymo taškų, į kuriuos [...] jie vykdo tiekimą. Be to, palengvinant naudojimąsi skirtaisiais matavimo [...] sprendimais [...], kurie yra pritvirtinti prie prietaisų su lanksčia, valdoma apkrova arba juose įmontuoti, galutiniai vartotojai gali dalyvauti kitose paskatomis grindžiamose reguliavimo apkrova programose, kuriose numatytos elektros energijos rinkoje ir perdavimo bei skirstymo sistemų operatoriams teikiamos lankstumo paslaugos. Apskritai tokia tvarka turėtų padėti didinti reguliavimo apkrova mastą ir suteikti vartotojams daugiau galių, kad jie galėtų geriau valdyti savo energijos vartojimą bei sąskaitas ir kartu suteikti elektros energijos sistemai papildomo lankstumo, kad būtų galima reaguoti į paklausos ir pasiūlos svyravimus;**

- (47) dėl vis sudėtingesnių energijos tiekimo pasiūlymų ir skirtingos rinkodaros praktikos vartotojams dažnai sunku visiškai suprasti, kokias paslaugas jie užsako. Visų pirma trūksta aiškumo dėl to, kaip nustatoma kaina, sutarties pratęsimo sąlygų, sutarties nutraukimo pasekmių arba priežasčių, dėl kurių tiekėjas keičia sąlygas. Todėl tiekėjai arba telkimu užsiimantys rinkos dalyviai, prieš vartotojams pasirašant sutartį, turėtų jiems pateikti lengvai suprantamą ir glaustą pagrindinę informaciją apie energijos pasiūlymus;
- (48) siekiant užtikrinti tiekimo vartotojams tęstinumą, **visų pirma** paslaugų teikėjo žlugimo atvejais[...], valstybės narės turėtų [...] **įgyvendinti garantinių tiekėjų skyrimo tvarką. Turėtų būti įmanoma paskirti [...] garantinį tiekėją [...] arba prieš žlungant tiekėjui, arba jo žlugimo metu. Toks garantinis tiekėjas gali būti laikomas [...] universaliųjų paslaugų teikėju. [...] Garantinis tiekėjas gali būti vertikalios integracijos įmonės, kuri taip pat vykdo skirstymo funkcijas, pardavimo padalinys, jeigu jis atitinka Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2019/944²³ [...] nustatytus atskyrimo reikalavimus. Tačiau tai nereiškia, kad valstybės narės privalo tiekti prekes už tam tikrą fiksuotą minimalią kainą; Jeigu prieš įsigaliojant šiai direktyvai valstybė narė jau yra paskyrusi garantinį tiekėją taikydama sąžiningą, skaidrią ir nediskriminacinę procedūrą, nėra būtina atlikti naują garantinio tiekėjo skyrimo procedūrą;**

²³ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

- (49) dalijimasis energija gali padėti užtikrinti atsparumą didelių ir nepastovių didmeninių rinkos kainų poveikiui vartotojų sąskaitoms už energiją, suteikia daugiau galių didesnei vartotojų grupei, pavyzdžiui, energijos nepriteklių patiriantiems ir pažeidžiamiems vartotojams, kurie dėl finansinių ar erdvinių apribojimų neturi galimybės tapti aktyviaisiais vartotojais, ir lemia didesnę atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą sutelkiant papildomas privataus kapitalo investicijas ir diversifikuojant atlygio būdus. Integravus tinkamus kainų signalus ir energijos kaupimo įrenginius, dalijimasis elektros energija gali padėti sukurti pagrindą, kuriuo remiantis smulkesniems vartotojams būtų padedama pasinaudoti lankstumo potencialu;
- (50) aktyvieji vartotojai, kuriems nuosavybės teise priklauso kaupimo ar gamybos įrenginys, juos nuomoja išperkamosios nuomos būdu arba nuomojasi, turėtų turėti teisę **už užmokestį ar nemokamai** dalytis pertekline gamyba ir įgalioti kitus vartotojus tapti aktyviais arba dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energija, pagaminta arba sukaupta bendrai išperkamosios nuomos būdu nuomojamuose, nuomojamuose ar nuosavybės teise valdomuose įrenginiuose, tiesiogiai arba per tarpininką, kuris veikia kaip trečioji šalis. **Bet koks mokėjimas už dalijimąsi pertekline gamyba už užmokestį gali būti atliekamas tiesiogiai tarp aktyviųjų vartotojų arba automatiškai per tarpusavio prekybos platformą.** Dalijimosi energija susitarimas grindžiamas aktyviųjų vartotojų privačiu susitarimu arba organizuojamas per juridinį asmenį. Juridinis asmuo, kuris atitinka atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos, apibrėžtos [...] Direktyvoje (ES) 2018/2001, arba piliečių energetikos bendruomenės, apibrėžtos [...] Direktyvoje (ES) 2019/944, kriterijus, gali su savo nariais dalytis elektros energija, pagaminta įrenginiuose, į kuriuos jie turi visas nuosavybės teises. Dalijimosi energija apsaugos ir įgalėjimo sistemoje ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas energijos nepriteklių patiriantiems ir pažeidžiamiems vartotojams;

- (51) dalijantis energija praktiškai užtikrinamas bendras daugiau nei vieno kartu veikiančio aktyviojo vartotojo į tinklą pateiktos pasigamintos arba sukauptos elektros energijos vartojimas. Valstybės narės turėtų įdiegti tinkamą IT infrastruktūrą, kad per tam tikrą laikotarpį būtų galima atlikti **vartotojo bendro apskaityto** suvartoto kiekio administracinį derinimą su pasigamintos arba sukauptos atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekiu, **išskaičiuojamu iš bendro suvartoto kiekio**, tam, kad būtų galima apskaičiuoti **vartotojo tiekėjo pateiktos sąskaitos** už energiją dalį **ir taip sumažinti vartotojo sąskaitą**. Šių įrenginių produkcija turėtų būti paskirstyta tarp agreguotų vartotojų apkrovos profilių, grindžiamų statiniais, kintamaisiais ar dinaminiais skaičiavimo metodais, kuriuos gali iš anksto nustatyti arba dėl kurių gali susitarti aktyvieji vartotojai. **Aktyvieji vartotojai, dalyvaujantys dalijantis energija, yra finansiškai atsakingi už jų sukeltą disbalansą. Tai neturėtų daryti poveikio aktyviųjų vartotojų galimybei perduoti savo balansavimo pareigas kitiems rinkos dalyviams. Visos šioje direktyvoje nustatytos vartotojų teisės ir pareigos taikomos galutiniams vartotojams, dalyvaujantiems dalijimosi energija sistemose. Tačiau namų ūkiai, kurių įrengtoji vieno namų ūkio galia yra iki 10,8 kW arba iki 50 kW daugiabučių atveju, neturėtų būti įpareigoti laikytis tiekėjams taikomų pareigų;**
- (52) pažeidžiami vartotojai turėtų būti tinkamai apsaugoti nuo elektros energijos atjungimo ir neturėtų būti sudaromos sąlygos priversti juos atsijungti. Tiekėjų ir visų atitinkamų nacionalinių institucijų vaidmuo nustatant tinkamas priemones tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, kurios turėtų būti prieinamos pažeidžiamiems vartotojams, kad jie galėtų valdyti savo energijos vartojimą ir sąnaudas, tebėra labai svarbus, be kita ko, būtina glaudžiai bendradarbiauti su socialinės apsaugos sistemomis;

(53) valstybės intervencinės priemonės, taikomos nustatant elektros energijos tiekimo kainą, iš esmės yra rinką iškraipančios priemonės. Todėl tokios intervencinės priemonės gali būti taikomos tik kaip su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai ir joms taikomos konkrečios sąlygos. Pagal šią direktyvą, reguliuojamos kainos gali būti taikomos energijos nepriteklių patiriantiems ir pažeidžiamiems namų ūkiams (įskaitant už sąnaudas mažesnes kainas) ir, kaip pereinamojo laikotarpio priemonė, namų ūkiams ir labai mažoms įmonėms, **nepriklausomai nuo to, ar yra elektros energijos kainų krizė**. Krizės metu, kai labai padidėja didmeninės ir mažmeninės elektros energijos kainos ir tai daro neigiamą poveikį kitiems ekonomikos sektoriams, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama reguliuojamas kainas laikinai taikyti ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms. Valstybėms narėms **elektros energijos kainų krizės metu** turėtų būti leidžiama laikinai nustatyti mažesnes už sąnaudas reguliuojamas kainas, kurios taikomos namų ūkiams ir MVĮ, jei dėl to neatsiranda iškraipymų tarp tiekėjų ir yra kompensuojamos tiekėjų sąnaudos, patiriamos elektros energiją tiekiant už sąnaudas mažesne kaina. Tačiau reikia užtikrinti, kad toks kainų reguliavimas būtų tikslingas ir nesukurtų paskatų didinti vartojimą. Todėl kainų reguliavimo **laikinas pratęsimas** [...] turėtų būti apribotas iki 80 proc. namų ūkių vartojimo medianos ir 70 proc. praėjusiais metais MVĮ suvartoto kiekio. **Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, turėtų, priimdama įgyvendinimo sprendimą, nuspręsti [...], kada yra regiono ar Sąjungos masto elektros energijos kainų krizė. Vertinimas, ar tokia kainų krizė yra, turėtų būti grindžiamas palyginimu su kainomis įprastomis rinkos veikimo sąlygomis, todėl neturėtų būti atsižvelgiama į ankstesnių krizių poveikį. Sprendime [...] taip pat turėtų būti nurodytas tokio sprendimo galiojimo terminas, kuriuo taikomas laikinas kainų reguliavimo pratęsimas ir kuris gali trukti ne ilgiau kaip vienus metus. Jei tebetenkinamos sąlygos, leidžiančios manyti, jog yra regiono ar Sąjungos masto elektros energijos kainų krizė, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu [...], turėtų turėti galimybę pratęsti įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpį. Tarybai suteikus įgyvendinimo įgaliojimus, tinkamai atsižvelgiama į sprendimo, kuriuo pradėdamos taikyti platesnės viešųjų intervencijų į elektros energijos tiekimo kainų nustatymą galimybės, politinį pobūdį, nes tam reikia subtiliai suderinti skirtingus politikos aspektus, taip pat atsižvelgti į horizontalųjį tokio sprendimo poveikį valstybėms narėms [...];**

- (53a) Tarybos reglamento (ES) 2022/1854 6–8 ir 10 straipsniuose nustatyta viršutinė už mažesnes ribines sąnaudas patiriančių gamintojų pajamų riba kai kuriais atvejais tapo svarbiu pajamų šaltiniu, kuriuo valstybės narės naudojosi, kad sušvelnintų didelių elektros energijos kainų poveikį vartotojų sąskaitoms. Šiame reglamente numatytos priemonės, kurios taip pat padės vartotojams didelių elektros energijos kainų laikotarpiams; nors valstybės narės įgyvendina tas priemones, joms taip pat turėtų būti leidžiama iki 2024 m. birželio 30 d. taikyti viršutinę mažesnes ribines sąnaudas patiriančių gamintojų pajamų ribą. Tai pajamų viršutinei ribai turėtų būti taikomos sąlygos, atitinkančios tas, kurios buvo taikomos pagal Tarybos reglamentą (ES) 2022/1854. Siekdama įvertinti bet kokios tokios viršutinės pajamų ribos taikymą, Komisija turėtų pateikti ataskaitą Parlamentui ir Tarybai;**
- (53aa) jei kuri nors iš šiame reglamente numatytų priemonių laikoma valstybės pagalba, su tokiomis priemonėmis susijusios nuostatos nedaro poveikio SESV 107 ir 108 straipsnių taikymui. Komisija yra kompetentinga įvertinti valstybės pagalbos suderinamumą su vidaus rinka;**

- (53b)** kadangi Estija, Latvija ir Lietuva dar nėra sinchronizuotos su Europos elektros energijos sistema, jos susiduria su itin specifiniais iššūkiais organizuodamos balansavimo rinkas ir rinka grindžiamus papildomų paslaugų viešuosius pirkimus. Nors sinchronizavimas jau vyksta, viena iš būtinų sąlygų stabiliam sinchroniškam sistemos veikimui užtikrinti yra pakankami balansavimo pajėgumų rezervai dažniui reguliuoti. Tačiau Baltijos šalys, priklausomos nuo Rusijos sinchroninės zonos dažnio valdymo srityje, dar negalėjo sukurti savos veikiančios balansavimo rinkos. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą gerokai padidino riziką tiekimo saugumui, kylančią dėl to, kad nėra savų balansavimo rinkų.
- Todėl Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnio 9, 10 ir 11 dalių ir Komisijos reglamento (ES) 2017/2195 41 straipsnio 2 dalies reikalavimai, nustatyti siekiant juos taikyti esamoms balansavimo rinkoms, dar neatspindi padėties Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje visų pirma dėl to, kad balansavimo rinkos kūrimui reikia laiko ir naujų investicijų į balansavimo pajėgumus. Todėl Estijai, Latvijai ir Lietuvai, neatsižvelgiant į tuos reikalavimus, turėtų būti suteikta teisė pereinamuoju laikotarpiu sudaryti ilgesnės trukmės sutartis dėl balansavimo pajėgumų pirkimo;
- (53ba)** Estijai, Latvijai ir Lietuvai taip pat turėtų būti netaikomi tam tikrų Direktyvos (ES) 944/2019 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies nuostatų reikalavimai tiek, kiek tai būtina sistemos saugumui užtikrinti pereinamuoju laikotarpiu;
- (53c)** Estijai, Latvijai ir Lietuvai nustatyti pereinamieji laikotarpiai po sinchronizavimo turėtų būti kuo greičiau palaipsniui panaikinti ir jais turėtų būti naudojamasi siekiant parengti atitinkamas rinkos priemones, kuriomis būtų sukurti trumpalaikiai balansavimo rezervai ir kitos būtinos papildomos paslaugos, ir jie turėtų būti apriboti tik tokiam procesui reikalingu laikotarpiu;

- (53d) numatoma, kad Baltijos valstybės ir žemyninės Europos sinchroninė zona bus sinchronizuotos viena dvigrande linija, jungiančia Lenkiją ir Lietuvą. Vykdamas sinchronizavimą, šios linijos pajėgumas turės būti dideli palaikomas patikimumo ribose netikėto Baltijos sistemos atjungimo ir dėl to atsiradusių nenumatytų nuokrypių atveju. Perdavimo sistemos operatoriai ir toliau turėtų siūlyti didžiausius pajėgumus tarpvalstybinei prekybai, laikydamiesi tinklo eksploatavimo saugumo ribų ir atsižvelgdami į galimus nenumatytus atvejus Lenkijos ir Lietuvos sistemose, įskaitant atvejus dėl AİNS linijų atjungimo arba Baltijos valstybių atjungimo nuo žemyninės Europos sinchroninės zonos. Turėtų būti atsižvelgiama į konkrečią šio sujungimo padėtį apskaičiuojant bendrą pajėgumą ir nenumatytus atvejus pagal Reglamento (ES) 2019/943 16 straipsnio 8 dalį;**
- (53e) atsižvelgiant į tai, kad Kipro perdavimo sistema nėra sujungta su jokia valstybe nare, Kipras, organizuodamas balansavimo rinkas ir rinka grindžiamus papildomų paslaugų viešuosius pirkimus, susiduria su labai specifiniais sunkumais. Kiprui turėtų būti netaikomi Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies reikalavimai, jei tai būtina siekiant užtikrinti sistemos saugumą pereinamuoju laikotarpiu, t. y. kol Kipro perdavimo sistema jungiamosiomis linijomis bus prijungta prie kitų valstybių narių;**

- (53f) siekiant paremti aplinkos apsaugos tikslus, Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943 22 straipsnio 4 dalyje nustatyti reikalavimai, susiję su pajėgumų mechanizmams taikomomis išmetamo CO₂ kiekio ribomis. Tačiau pereidamos prie anglies dioksido neišskiriančios sistemos ir po energetikos krizės valstybės narės, taikančios pajėgumų mechanizmus, kurie buvo patvirtinti prieš įsigaliojant šiam reglamentui, išimties tvarka ir ribotą laikotarpį, taikant kaip kraštutinę priemonę, gali nukrypti nuo šios išmetamo CO₂ kiekio ribos. Tačiau tokia nukrypti leidžianti nuostata turėtų būti taikoma tik esamiems gamybos pajėgumams, kurie komercinę gamybą pradėjo anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d., t. y. prieš įsigaliojant Švarios energijos dokumentų rinkiniui. Jei ankstesni viešųjų pirkimų procesai, kurie atitiko išmetamo CO₂ kiekio ribas, nesuteikė reikiamų pajėgumų nustatytam adekvatumo klausimui spręsti, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama organizuoti papildomą viešųjų pirkimų procesą, atitinkantį visus Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943 IV skyriaus reikalavimus, išskyrus reikalavimus dėl išmetamo CO₂ kiekio ribų, ir tik tokiam pajėgumų dydžiui, koks yra reikalingas nustatytiems su adekvatumu susijusiems susirūpinimą keliantiems klausimams išspręsti. Gamybos pajėgumai, neatitinkantys išmetamo CO₂ kiekio ribų, neturėtų būti perkami ilgesniam nei vienų metų laikotarpiui. Toks taikymas neturėtų daryti neigiamos įtakos valstybių narių iš anksto parengtiems priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo planams;
- (53g) pajėgumų mechanizmuose turėtų galėti dalyvauti visi ištekliai, galintys užtikrinti reikiamas technines charakteristikas, įskaitant dujomis kūrenamas elektrines, jeigu jos atitinka 22 straipsnio 4 dalyje nustatytą išmetamo teršalų kiekio ribą;

- (54) šiame [...] reglamente numatytos priemonės taip pat nedaro poveikio **Europos Parlamento ir Tarybos** direktyvos 2014/65/ES²⁴, **Europos Parlamento ir Tarybos** reglamento (ES) 2016/1011²⁵ ir **Europos Parlamento ir Tarybos** reglamento (ES) Nr. 648/2012²⁶ taikymui;
- (55) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942²⁷, Reglamentas (ES) 2019/943, [...] Direktyva (ES) 2019/944 [...] ir Direktyva (ES) 2018/2001 [...] turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeisti;
- (56) kadangi šio reglamento tikslo – **pagerinti integruotos elektros energijos rinkos modelį, visų pirma siekiant išvengti pernelyg aukštų elektros energijų kainų**, – valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygiu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

²⁴ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014 6 12, p. 349).

²⁵ 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1011 dėl indeksų, kurie kaip lyginamieji indeksai naudojami finansinėse priemonėse ir finansinėse sutartyse arba siekiant įvertinti investicinių fondų veiklos rezultatus, kuriuo iš dalies keičiami direktyvos 2008/48/EB ir 2014/17/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 596/2014 (OL L 171, 2016 6 29, p. 1).

²⁶ 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų (OL L 201, 2012 7 27, p. 1).

²⁷ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (OL L 158, 2019 6 14, p. 22);

[...] PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamento (ES) 2019/943 pakeitimai [...]

Reglamentas (ES) 2019/943 iš dalies keičiamas taip:

1) 1 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) b punktas pakeičiamas taip:

„b) „b) nustatyti pagrindinius gerai veikiančių, integruotų elektros energijos rinkų principus, pagal kuriuos visiems išteklių teikėjams ir elektros vartotojams suteikiama nediskriminacinė galimybė patekti į rinką, sudaromos sąlygos plėtoti išankstinių elektros energijos sandorių rinkas, kad tiekėjai ir vartotojai galėtų apsidrausti arba apsisaugoti nuo būsimo elektros energijos kainų svyravimo rizikos, suteikiama galių vartotojams, užtikrinamas konkurencingumas pasaulio rinkoje, padidinamas lankstumas taikant reguliavimo apkrova, energijos kaupimo ir kitus neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo sprendimus, užtikrinamas energijos vartojimo efektyvumas bei palengvinamas paskirstytosios paklausos ir pasiūlos telkimas, taip pat sudaromos sąlygos integruoti rinką ir sektorius ir pagal rinkos principus atlyginti už elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančiųjų išteklių;“;

b) pridedamas šis punktas:

„e) remti ilgalaikes investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą ir sudaryti sąlygas vartotojams sumažinti savo sąskaitų už energiją priklausomybę **nuo** [...] trumpojo laikotarpio elektros energijos rinkos kainų svyravimų, visų pirma nuo iškastinio kuro kainų vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu.“;

2) 2 straipsnyje pridedami šie punktai:

- „72) piko valanda – valanda[...], **kai, remiantis perdavimo sistemos operatorių ir, kai taikytina, paskirtųjų elektros energijos rinkos operatorių prognozėmis, numatoma, kad bendras elektros energijos suvartojimas [...]** arba kitos paros didmeninė elektros energijos kaina bus didžiausi, atsižvelgiant į tarpzoninius mainus;
- 73) piko mažinimas – rinkos dalyvių gebėjimas perdavimo sistemos operatoriaus [...] **prašymu** piko valandomis sumažinti suvartojamą elektros energijos kiekį;
- 74) piko mažinimo produktas – rinkos produktas, kuriuo naudodamiesi rinkos dalyviai gali perdavimo sistemos operatoriams teikti piko mažinimo paslaugą;
- 75) virtualusis centras – daugiau nei vieną prekybos zoną apimantis nefizinis regionas, kurio [...] **referencinė** kaina nustatoma pagal tam tikrą metodiką;
- 76) abipusis sandoris dėl kainų skirtumo – elektros energijos gamybos objekto operatoriaus ir kitos sandorio šalies, paprastai viešojo sektoriaus subjekto, pasirašyta sutartis, kurioje numatyta ir minimalaus atlygio apsauga, ir perteklinio atlygio riba;[...]

- 77) elektros energijos pirkimo sutartis – sutartis, pagal kurią fizinis arba juridinis asmuo sutinka iš elektros energijos gamintojo pirkti elektros energiją rinkos sąlygomis;
- 78) [...]
- 79) skirtasis **matuoklis** [...] – prietaisas, **susietas** [...] su įrenginiu, kuris elektros energijos rinkoje arba perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriams [...] **teikia** reguliavimo apkrova arba lankstumo paslaugas, arba į jį įmontuotas;
- 80) lankstumas – elektros energijos sistemos gebėjimas prisitaikyti prie gamybos bei vartojimo modelių kintamumo ir tinklo prieinamumo atitinkamais rinkos laikotarpiais.“;

2a) **2 straipsnyje šis punktas iš dalies keičiamas taip:**

pajėgumų mechanizmas – priemonė, kuria užtikrinama, kad atlyginant už išteklių prieinamumą būtų pasiektas būtinas išteklių adekvatumo lygis, išskyrus priemones, susijusias su papildomomis paslaugomis arba perkrovos valdymu;“;

3) 7 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Perdavimo sistemos operatoriai ir PEERO arba jų paskirtas subjektas bendrai organizuoja integruotą kitos paros ir einamosios paros rinkų valdymą laikydamiesi Reglamento (ES) 2015/1222. Perdavimo sistemos operatoriai ir PEERO bendradarbiauja Sąjungos lygmeniu arba, kai tikslingiau, regioniniu lygmeniu, kad užtikrintų kuo didesnę Sąjungos kitos paros ir einamosios paros prekybos elektros energija efektyvumą ir veiksmingumą. Pareiga bendradarbiauti taikoma nedarant poveikio Sąjungos konkurencijos teisės taikymui. Priežiūrą, kaip perdavimo sistemos operatoriai ir PEERO **arba jų paskirtas subjektas** vykdo su prekyba elektros energija susijusias savo funkcijas, pagal Direktyvos (ES) 2019/944 59 straipsnį atlieka reguliavimo institucijos, o pagal Reglamento (ES) 2019/942 4 ir 8 straipsnius – ACER.“;

b) 2 dalis iš dalies keičiama taip:

i) c punktas pakeičiamas taip:

„c) visiems rinkos dalyviams užtikrina kuo daugiau galimybių nediskriminuojamiems dalyvauti tarpzoninėje ir zonų vidaus prekyboje kuo arčiau tikrojo laiko visose prekybos zonose ir tarp jų; “;

ii) įterpiamas šis ca punktas:

„ca) organizuojamos taip, kad būtų užtikrintas likvidumo padalijimas visiems PEERO tiek tarpzoninės, tiek zonų vidaus prekybos atveju [...] **bet kuriuo metu, be kita ko, po tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos. Visų pirma PEERO pateikia visus pavedimus dėl kitos paros ir einamosios paros prekybos produktų bendram kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizmui iki paskutinio laiko momento, kai leidžiama kitos paros ir einamosios paros prekyba atitinkamoje prekybos zonoje. PEERO neorganizuoja prekybos kitos paros ir einamosios paros prekybos produktais ne pagal bendrą kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizmą. Ši pareiga taikoma PEERO ir, kai tinkama, įmonėms, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja PEERO arba turi bet kokias teises jo atžvilgiu, ir įmonėms, kurias tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja PEERO.**“;

4) įterpiami šie [...] straipsniai:

„ 7a straipsnis

Piko mažinimo produktas

1. **Kai pagal Direktyvos (ES) 2019/944 66a straipsnį paskelbiama regioninė ar Sąjungos masto elektros energijos kainų krizė, nedarant poveikio tos direktyvos 40 straipsnio 5 ir [...] 6 dalims, valstybės narės gali leisti sistemų operatoriams [...] pirkti piko mažinimo produktus, kad būtų sumažinta elektros energijos paklausa [...] piko valandomis. Tokių viešųjų pirkimų vykdymas apribojamas pagal Direktyvos (ES) 2019/944 66a straipsnio 1 dalį priimtame sprendime nustatytu laikotarpiu.**

2. [...] Sistemos operatoriai, siekiantys pirkti piko mažinimo produktą, atitinkamos valstybės narės reguliavimo institucijai pateikia pasiūlymą, kuriame nurodo piko mažinimo produkto apimtį ir pirkimo **bei aktyvavimo** sąlygas. Perdavimo sistemos operatoriaus pasiūlymas atitinka šiuos reikalavimus:
- a) piko mažinimo produkto apimtis nustatoma remiantis papildomos paslaugos poreikio tiekimo saugumui užtikrinti [...], **jos poveikio rinkai ir numatomų sąnaudų ir naudos** analize. Nustatant apimtį atsižvelgiama į paklausos prognozę, elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių prognozę, [...] kitų sistemos lankstumo šaltinių prognozę **ir išvengto skirstymo poveikį didmeninei kainai**. Piko mažinimo produkto apimties nustatymas apribojamas siekiant užtikrinti, kad **prognozuojamos sąnaudos neviršytų** tikėtinos produkto teikiamos naudos [...];
 - b) piko mažinimo produkto pirkimo procesas grindžiamas objektyviais, skaidriais, nediskriminaciniais kriterijais ir apsiriboja reguliavimu apkrova;
 - c) piko mažinimo produktas perkamas [...] konkurencinio konkurso [...], **kuris gali būti tęstinis**, tvarka, kai atranka grindžiama mažiausiomis iš anksto nustatytų techninių ir aplinkosaugos kriterijų laikymosi sąnaudomis;

- d) sutartys dėl piko mažinimo produkto negali būti sudaromos anksčiau nei [...] likus **savaitei** iki jo aktyvavimo pradžios [...];
 - e) aktyvavus piko mažinimo produktą, nesumažėja tarpzoninis pralaidumas;
 - f) piko mažinimo produkto aktyvavimas vykdomas [...] **prieš** kitos paros prekybą **arba jos metu** ir [...] **gali būti vykdomas remiantis iš anksto nustatyta elektros energijos kaina;**
 - g) piko mažinimo produktas nėra suprantamas kaip galimybė pradėti gaminti elektros energiją **iš iškastinio kuro** už apskaitos taško.
3. Faktinis suvartojamo kiekio sumažėjimas aktyvavus piko mažinimo produktą matuojamas lyginant su bazine verte, rodančia numatomą elektros energijos suvartojimą nenaudojant piko mažinimo produkto. **Kai** perdavimo sistemos [...] **operatorius nusprendžia pirkti piko mažinimo produktą pagal 1 dalį, jis**, konsultuodamasis su rinkos dalyviais, parengia bazinę metodiką ir pateikia ją reguliavimo institucijai.
4. Reguliavimo institucijos patvirtina perdavimo sistemos operatorių, siekiančių įsigyti piko mažinimo produktą, pagal 2 ir 3 dalis pateiktą pasiūlymą ir bazinę metodiką arba, jei pasiūlymas neatitinka tose dalyse nustatytų reikalavimų, paprašo perdavimo sistemos operatorių iš dalies jį pakeisti.

Skirtasis [...] **matuoklis**

1. [...] **Galutiniam vartotojui sutikus**, perdavimo sistemų operatoriai ir skirstymo sistemų operatoriai [...] gali naudoti skirtųjų **matuoklių** [...] duomenis, įskaitant iš kaupimo sistemų gautus duomenis, reguliavimo apkrova ir lankstumo paslaugoms stebėti ir už jas atsiskaityti.
 2. **Jei galutinis vartotojas neturi įsirengęs pažangiojo skaitiklio arba jei galutinio vartotojo pažangusis skaitiklis neteikia duomenų, būtinų reguliavimo apkrova arba lankstumo paslaugoms teikti, be kita ko, per nepriklausomą telkėją, perdavimo sistemų operatoriai ir skirstymo sistemų operatoriai priima duomenis iš skirtojo skaitiklio, jei jų yra, kad būtų galima atsiskaityti už reguliavimo apkrova ir lankstumo paslaugas, įskaitant kaupimo sistemas, ir nediskriminuoja to galutinio vartotojo jam perkant lankstumo paslaugas. Ši pareiga taikoma valstybėms narėms nustčius taisykles ir reikalavimus pagal 3 dalį ir jų laikantis.**
- [...]3. Valstybės narės nustato skirtųjų **matuoklių** [...] duomenų tikrinimo proceso reikalavimus, kad būtų galima patikrinti ir užtikrinti atitinkamų duomenų kokybę.“;

5) 8 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. PEERO leidžia rinkos dalyviams prekiauti elektros energija kuo arčiau tikrojo laiko ir bent jau iki tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos laiko. Ne vėliau kaip 2026 m. [...] sausio 1 d. tarpzoninė einamosios paros prekyba baigiasi ne anksčiau kaip likus 30 minučių iki tikrojo laiko. Atitinkamos valstybės narės reguliavimo institucija atitinkamo perdavimo sistemos operatoriaus prašymu gali leisti iki 2029 m. sausio 1 d. taikyti nuostatą, leidžiančią nukrypti nuo pirmoje pastraipoje nustatyto reikalavimo. Toks prašymas pateikiamas atitinkamai reguliavimo institucijai ir apima:

a) poveikio vertinimą, kuriame parodomas poreikis toliau taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, grindžiamą rizika tiekimo saugumui, ir atsižvelgiant į rinkos dalyvių ir PEERO atsiliepimus, ir

b) veiksmų planą, kaip sutrumpinti tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos laiką iki 30 minučių, ne vėliau kaip iki 2029 m. sausio 1 d.

Atitinkamo perdavimo sistemos operatoriaus prašymu reguliavimo institucija gali leisti toliau taikyti nuostatą, leidžiančią nukrypti nuo pirmoje pastraipoje nustatyto reikalavimo, ne ilgiau kaip trejus metus, skaičiuojant nuo antroje pastraipoje nurodyto laikotarpio pabaigos. Perdavimo sistemos operatoriaus prašymas pateikiamas prašančio perdavimo sistemos operatoriaus nacionalinei reguliavimo institucijai, ENTSO-E ir ACER ne vėliau kaip 2028 m. sausio 1 d. ir apima:

a) naują poveikio vertinimą, kuriuo pagrindžiamas poreikis toliau taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, grindžiamą rizika tiekimo saugumui, atsižvelgiant į rinkos dalyvių ir PEERO atsiliepimus;

b) peržiūrėtą veiksmų planą, kaip iki datos, iki kurios prašoma pratęsti, ir ne vėliau kaip iki datos, iki kurios prašoma taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą, sutrumpinti tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos laiką iki 30 minučių.

ACER per 6 mėnesius nuo prašymo toliau taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą gavimo pateikia nuomonę dėl tokio trečioje pastraipoje nurodyto tolesnio nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo tarpvalstybinio poveikio. Atitinkama reguliavimo institucija, gavusi prašymą toliau taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, prieš priimdama sprendimą atsižvelgia į tas nuomones.“;

b) 3 dalis pakeičiama taip:

„3. PEERO teikia pakankamai mažus prekybos kitos paros ir einamosios paros rinkose produktus ir minimalius jų pasiūlymus, apimančius 100 ar mažiau kW, kad užtikrintų galimybę veiksmingai dalyvauti reguliavimo apkrova ir energijos kaupimo paslaugų teikėjams ir smulkiems elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojams, įskaitant tiesioginį vartotojų dalyvavimą.“;

6) 9 straipsnis pakeičiamas taip:

„ 9 straipsnis

Išankstinių sandorių rinkos

1. [...] **Sąjungos išankstinių sandorių rinkos modelis turėtų būti grindžiamas regioniniais virtualiaisiais centrais remiantis bent ilgalaikėmis perdavimo teisėmis, kurias suteikia perdavimo sistemos operatoriai [...], taip sudarant sąlygas apsidrausti nuo kainų rizikos tarp prekybos zonų.**
2. **Praėjus 24 mėnesiams po [šio reglamento įsigaliojimo] Komisija, atlikusi poveikio vertinimą, pagal 59 straipsnį priima įgyvendinimo aktą, kuriuo nustatoma 1 dalyje nurodyta struktūra. Šiame įgyvendinimo akte visų pirma:**
 - a) siekiant kuo labiau padidinti referencinių kainų ir regioninius virtualiuosius centrus sudarančių prekybos zonų kainų koreliaciją, **pateikiama metodika, kaip** nustatyti [...] **regioninių** virtualiųjų centrų, įskaitant tuos centrus sudarančias prekybos zonas, geografinę aprėptį;
 - b) siekiant kuo labiau padidinti referencinės kainos ir **regioninį** virtualųjį centrą sudarančių prekybos zonų kainų koreliaciją, pateikiama [...] **regioninių** virtualiųjų centrų referencinių kainų apskaičiavimo metodika; tokia metodika [...] grindžiama iš anksto nustatytais objektyviais kriterijais;

- c) pateikiama finansinių ilgalaikių perdavimo [...] **tarp** prekybos zonų [...] **ir** regioninių virtualiųjų centrų teisių [...] **kaip finansinių pareigų, sudarančių rinkos dalyviams sąlygas apsidrausti nuo teigiamų ir neigiamų kainų skirtumų poveikio, be kita ko, apimties ir dažnumo požiūriu, apibrėžtis;**
- d) kuo labiau padidinamos prekybos rizikos draudimo produktais, susietais su išankstinių sandorių rinkos **regioniniais** virtualiaisiais centrais, taip pat ilgalaikėmis perdavimo iš prekybos zonų į **regioninius** virtualiuosius centrus teisėmis galimybės, **ir**
- e) **nurodoma, kaip 3 dalyje nurodyta bendroji paskirstymo platforma siūlo ilgalaikių perdavimo teisių paskirstymo paslaugas ir palengvina prekybą šiomis teisėmis.**

„2. [...]

- 3. Pagal Reglamentą (ES) 2016/1719 sukurta bendroji paskirstymo platforma **veikia kaip subjektas, perdavimo sistemos operatorių vardu siūlantis ilgalaikių perdavimo teisių paskirstymo paslaugas ir palengvinantis prekybą šiomis teisėmis.** Jos teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132²⁸ II priede.

²⁸ 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (OL L 169, 2017 6 30, p. 46)

„4. [...]

5. Jei reguliavimo institucija mano, kad rinkos dalyviams nepakanka galimybių apsidrausti, pasikonsultavusi su atitinkamomis finansų rinkos kompetentingomis institucijomis (jei išankstinių sandorių rinkos yra susijusios su finansinėmis priemonėmis, apibrėžtomis **Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES**²⁹ 4 straipsnio 1 dalies **15 punkte** [...], ji gali reikalauti, kad elektros energijos biržos arba perdavimo sistemos operatoriai įgyvendintų papildomas priemones, pavyzdžiui, vykdytų rinkos formavimo veiklą, kad padidintų išankstinių sandorių rinkos likvidumą. [...]

²⁹ **2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014 6 12, p. 349).**

6. Laikydami Europos Sąjungos konkurencijos taisyklėmis, Direktyvos (ES) 2014/65 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento³⁰ (ES) 648/2012 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento³¹ 600/2014, rinkos operatoriai gali savo nuožiūra parengti išankstinių sandorių rinkose siūlomus rizikos draudimo produktus, įskaitant ilgalaikius išankstinių sandorių rinkose siūlomus rizikos draudimo produktus, kad užtikrintų rinkos dalyviams, įskaitant elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių objektų savininkus, tinkamas galimybes apsidrausti nuo finansinės rizikos dėl kainų svyravimų. Valstybės narės nereikalauja, kad tokia draudimo veikla galėtų apsiriboti vien valstybėje narėje ar prekybos zonoje vykdomais sandoriais.“;

³⁰ 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų (OL L 201, 2012 7 27, p. 1).

³¹ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 600/2014 dėl finansinių priemonių rinkų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014 6 12, p. 84).

7) 18 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Tarifų nustatymo metodikomis atspindimos perdavimo sistemos operatorių ir skirstymo sistemos operatorių fiksuotos išlaidos ir jomis, atsižvelgiant į kapitalo ir veiklos išlaidas, suteikiamos tinkamos paskatos perdavimo sistemos operatoriams ir skirstymo sistemos operatoriams trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu, įskaitant išankstinės perspektyvos investicijas, siekiant didinti efektyvumą, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją, **atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą** ir energijos tiekimo saugumą, remti lankstumo paslaugų naudojimą, veiksmingas **ir laiku vykdomas** investicijas, įskaitant sprendimus, kaip optimizuoti esamą tinklą ir palengvinti **neiškastinių išteklių suteikiamą lankstumą, įskaitant** reguliavimą apkrova bei **energijos kaupimą**, susijusią mokslinių tyrimų veiklą ir palengvinti inovacijas vadovaujantis vartotojų interesais skaitmeninimo, lankstumo paslaugų ir tinklų sujungimo srityse.“;

b) 8 dalis pakeičiama taip:

„8. Perdavimo ir skirstymo tarifų nustatymo metodikomis perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai skatinami užtikrinti ekonomiškai efektyviausią savo tinklų eksploatavimą ir plėtrą, be kita ko, perkant paslaugas. Tuo tikslu reguliavimo institucijos pripažįsta atitinkamas sąnaudas tinkamomis ir įtraukia tas sąnaudas į perdavimo bei skirstymo tarifus ir, **kai tinkama**, nustato siektinus rezultatus, kad skatintų perdavimo ir skirstymo sistemų operatorius didinti efektyvumą savo tinkluose, be kita ko, didinant energijos vartojimo efektyvumą, naudojant lankstumo paslaugas ir diegiant pažangiuosius tinklus bei pažangiąsias matavimo sistemas“;

- c) 9 dalies f punktas pakeičiamas taip:
 - „f) tarifų nustatymo ir struktūros skaidrumo užtikrinimo būdai, įskaitant išankstinės perspektyvos investicijas;“;
 - d) 9 dalis papildoma šiuo [...] punktu:
 - „i) paskatos veiksmingai investuoti į tinklus, be kita ko, į lankstumo išteklius ir lanksčias prijungimo sutartis.“;
- 8) 19 straipsnio 2 dalis iš dalies keičiama taip:
- a) b punktas pakeičiamas taip:
 - „b) išlaikyti arba didinti tarpzoninius pajėgumus optimizuojant esamų jungiamųjų linijų naudojimą suderintais taisomaisiais veiksmais, kai taikytina, arba padengti investicijų į tinklą sąnaudas, kurios yra svarbios siekiant sumažinti jungiamųjų linijų perkrovą, arba“;

b) pridedamas šis [...] punktas:

„c) teikti kompensacijas jūros prekybos zonos, **tiesiogiai sujungtos su dviem arba daugiau prekybos zonų, atsinaujinančiųjų išteklių elektros energiją** gaminančių jūros jėgainių operatoriams, jei prieiga prie sujungtų rinkų buvo sumažinta taip, kad **dėl to atsinaujinančiųjų išteklių elektros energiją gaminančių jūros jėgainių operatorius negali eksportuoti savo elektros gamybos pajėgumą į rinką ir, kai aktualu, atitinkamai sumažėja kaina jūros prekybos zonoje, palyginti su tuo, kokia ji būtų nesumažinus pajėgumų. Kompensacija taikoma tais atvejais, kai** vienas ar daugiau perdavimo sistemos operatorių [...] **nesuteikė pajėgumų[...], dėl kurių susitarta prijungimo sutartyje, jungiamojoje linijoje arba nesuteikė pajėgumų** kritiniuose tinklo elementuose [...] **taikant Reglamento (ES) 2019/943 16 straipsnio 8 dalyje nustatytas pajėgumo apskaičiavimo taisykles. Ši kompensacija per metus neviršija visų perkrovos pajamų, gautų jungiamosiose linijose tarp atitinkamų prekybos zonų[...].“;**

9) įterpiamas šis [...] skyrius:

„ IIIa skyrius

Konkrečios paskatos investuoti, padedančios siekti Sąjungos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų

Elektros energijos pirkimo sutartys

1. **Nedarant poveikio Direktyvai (ES) 2018/2001**, valstybės narės **skatina naudotis** [...] elektros energijos pirkimo sutartimis, **be kita ko, pašalindamos nepagrįstas kliūtis ir neproporcingas arba diskriminacines procedūras arba mokesčius**, kad būtų užtikrintas kainų nuspėjamumas ir [...] būtų pasiekti jų integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veikslių planuose nustatyti tikslai, susiję su Reglamento (ES) 2018/1999 4 straipsnio a punkte nurodytu **priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo** aspektu [...], kartu išsaugant konkurencingas ir likvidžias elektros energijos rinkas.
2. Valstybės narės užtikrina, kad [...] priemonės, kuriomis siekiama sumažinti finansinę riziką, susijusią su elektros energijos pirkimo sutartyse nustatytų užsakovo mokėjimo įsipareigojimų nevykdymu, būtų įdiegtos ir prieinamos vartotojams, kurie susiduria su kliūtimis patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką ir nepatiria finansinių sunkumų. **Tokios priemonės gali apimti (tuo neapsiribojant) valstybės remiamas rinkos kainų garantijų sistemas, privačias garantijas arba paklausos telkimo elektros energijos pirkimo sutartims priemones, laikantis atitinkamos Sąjungos teisės** [...]. Šiuo tikslu valstybės narės [...] **gali** atsižvelgti į **atitinkamas** Sąjungos lygmens [...] **priemones**. Valstybės narės, taikydamos nediskriminacinius kriterijus, [...] **gali** nustatyti, kurioms vartotojų kategorijoms šios priemonės taikomos.
3. **Nedarant poveikio SESV 107 ir 108 straipsniams, jeigu** [...] elektros energijos pirkimo sutarčių garantijų sistema[...] remia valstybė narė, [...] **į ją** įtraukiamos nuostatos, kuriomis siekiama išvengti likvidumo elektros energijos rinkose mažinimo, ir pagal jas neteikiama parama iš iškastinio kuro pagamintai elektros energijai pirkti.

4. [...] Pagal **paramos** elektros energijos gamybai iš atsinaujinančiųjų išteklių schemas [...] leidžiama dalyvauti projektams, pagal kuriuos dalis elektros energijos rezervuojama parduoti pagal elektros energijos pirkimo sutartis ar kitus rinkos principais pagrįstus susitarimus.
5. **Rengdamos tokias paramos schemas valstybės narės** [...] stengiasi pasinaudoti vertinimo kriterijais, kad suteiktų paskatų **dalyviams palengvinti** [...] [...] vartotojų, kurie susiduria su kliūtimis patekti **į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką, su sąlyga, kad tai nedaro neigiamo poveikio konkurencijai rinkoje**. Tokiais vertinimo kriterijais pirmenybė visų pirma gali būti teikiama dalyviams, kurie pateikia pasirašytą elektros energijos pirkimo sutartį arba vieno ar kelių potencialių pirkėjų, kurie susiduria su kliūtimis patekti į elektros energijos pirkimo sutarčių rinką, įsipareigojimą pasirašyti dalies pagal projektą gaminamos elektros energijos pirkimo sutartį.

[...]6. Elektros energijos pirkimo sutartyje nurodoma tiekimo prekybos zona ir atsakomybė už tarpzoninių perdavimo teisių užtikrinimą pasikeitus prekybos zonai pagal 14 straipsnį.

[...]7. Elektros energijos pirkimo sutartyje nurodomos sąlygos, kuriomis vartotojai ir gamintojai gali nutraukti tą sutartį, pavyzdžiui, visi taikytini nutraukimo mokesčiai ir pranešimo laikotarpiai [...] **laikantis** Sąjungos konkurencijos teisės.

19b straipsnis

Tiesioginio kainų rėmimo schemas, **įgyvendinamos sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo**, [...] taikomos investicijoms [...]

1. Tiesioginio kainų rėmimo schemas, [...] skirtos **investicijoms į naujus elektros energijos gamybos objektus**, kuriuose gaminama elektros energija iš 2 dalyje išvardytų išteklių, įgyvendinamos sudarant abipusius [...] **sandorius** dėl kainų skirtumo. [...]

Pirma pastraipa taikoma sandoriams pagal tiesioginio kainų rėmimo schemas, skirtas investicijoms į naują gamybą, sudarytiems praėjus trejiems metams po [šio reglamento įsigaliojimo dienos]. Jūros hibridinės jungties įrenginių projektų, sujungtų su dviem ar daugiau prekybos zonomis, atveju pereinamasis laikotarpis yra penkeri metai nuo [šio reglamento įsigaliojimo diena].

Rinkos dalyvių dalyvavimas tiesioginio kainų rėmimo schemose, įgyvendinamose sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, yra savanoriškas.

- 1a. **Visos tiesioginio kainų rėmimo schemas, įgyvendinamos sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, parengiamos taip, kad būtų:**
 - a) **išlaikomos paskatos gamybos objektui veiksmingai veikti ir dalyvauti elektros energijos rinkose, visų pirma tam, kad jis atitiktų rinkos aplinkybes;**

- b) užkertamas kelias bet kokiam iškraipomajam paramos schemos poveikiui gamybos objekto sprendimams dėl eksploatavimo, skirstymo ir techninės priežiūros arba pasiūlymų teikimo pobūdžiui kitos paros, einamosios paros, papildomų paslaugų ir balansavimo rinkose;
 - c) užtikrinama, kad minimalaus atlygio apsaugos lygis ir perteklinio atlygio aukščiausios ribos lygis būtų suderinti su naujos investicijos sąnaudomis ir rinkos pajamomis siekiant užtikrinti ilgalaikį elektros energijos gamybos objekto ekonominį gyvybingumą, kartu vengiant kompensacijos permokos;
 - d) vengiama nederamų konkurencijos ir prekybos vidaus rinkoje iškraipymų, visų pirma nustatant atlygio sumas konkurencinio konkurso būdu, kuris turi būti atviras, aiškus, skaidrus ir nediskriminacinis. Tais atvejais, kai neįmanoma rengti konkurencinio konkurso, sandoriai dėl kainų skirtumo ir taikytinos vykdymo kainos parengiami taip, kad būtų užtikrinta, jog pajamų paskirstymas įmonėms nesukeltų nepagrįstų konkurencijos ir prekybos vidaus rinkoje iškraipymų;
 - e) vengiama konkurencijos ir prekybos vidaus rinkoje iškraipymų, atsirandančių dėl pajamų paskirstymo įmonėms.
- 1b. Vertindama abipusius sandorius dėl kainų skirtumo pagal SESV 107 ir 108 straipsnius, Komisija užtikrina, kad būtų laikomasi 1a dalyje nustatytų rengimo principų.

2. 1 dalis taikoma [...] investicijoms į **naują** elektros energijos gamybą iš šių išteklių:

- a) vėjo energijos;
- b) saulės energijos;
- c) geoterminės energijos;
- d) hidroenergijos be rezervuaro;
- e) branduolinės energijos.

3. **Pajamos (arba tų pajamų vertės finansinis atitikmuo), gaunamos taikant tiesioginio kainų rėmimo schemas, įgyvendinamas sudarant abipusius sandorius dėl kainų skirtumo, nurodytas 1 dalyje, turi būti:**

[...] [...] **paskirstomos galutiniams vartotojams.**

Nepaisant pirmoje pastraipoje nustatyto reikalavimo, pajamos (arba tų pajamų vertės finansinis atitikmuo) taip pat gali būti naudojamos tiesioginio [...] kainų [...] rėmimo schemų išlaidoms arba investicijoms, kuriomis siekiama sumažinti galutinių [...] vartotojų išlaidas elektros energijai, finansuoti.

Pajamos galutiniams vartotojams [...] paskirstomos taip, kad būtų išlaikytos paskatos [...] jiems mažinti vartojimą arba perkelti jį į laikotarpius, kai elektros energijos kainos yra žemos, ir nebūtų pakenkta elektros energijos tiekėjų konkurencijai.

[...] [...] P[...]ajamos galutiniams [...] vartotojams [...] paskirstomos [...] taip, kad [...] būtų **išlaikytos** [...] paskatos [...] mažinti vartojimą arba perkelti jį į laikotarpius, kai elektros energijos kainos yra žemos, ir nebūtų pakenkta elektros energijos tiekėjų konkurencijai.

4. Pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 4 straipsnio 3 dalį valstybės narės gali netaikyti 1 dalyje nustatytos pareigos mažos galios atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginiams ir parodomiesiems projektams.

19c straipsnis

Lankstumo poreikių vertinimas

- 1. Ne vėliau kaip po vienu metų po to, kai ACER patvirtina metodiką pagal šio straipsnio 6 dalį, [...] o po to kas dvejus metus reguliavimo institucija arba kita valstybės narės paskirta institucija ar subjektas, atsižvelgdami į poreikį ekonomiškai efektyviai užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir sumažinti [...]elektros energijos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro, taip pat į skirtingų sektorių integraciją ir elektros energijos rinkai būdingas tarpusavio sąsajas, [...] priima ataskaitą dėl [...] lankstumo poreikio bent 5 metų laikotarpiu. Ataskaitoje atsižvelgiama į Europos išteklių adekvatumo vertinimą ir nacionalinius adekvatumo vertinimus pagal šio reglamento 20 straipsnį. Ataskaita parengiama remiantis tos valstybės narės perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių pagal [...]3 dalį pateiktais duomenimis ir analizėmis taikant [...]4 dalyje nurodytą metodiką ir, kai tinkamai pagrįsta, papildomais duomenimis ir analize. Jei valstybė narė šiuo tikslu paskyrė perdavimo sistemos operatorių, reguliavimo institucija patvirtina arba iš dalies pakeičia ataskaitą.**

2. Ataskaitoje [...] **bent:**
 - a) įvertinamas **bent sezoninis, dienos ir valandos** lankstumo poreikis siekiant iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą elektros energiją integruoti į energijos sistemą;
 - b) [...] atsižvelgiama [...] į neiškastinių lankstumo **išteklį**, pvz., reguliavimo [...] apkrova ir **energijos** kaupimo, **įskaitant telkimą ir sujungimą**, potencialą siekiant patenkinti šį poreikį tiek perdavimo, tiek skirstymo lygmeniu [...];
 - c) įvertinamos **kliūtys lankstumui rinkoje ir pasiūloma tinkamų poveikio švelninimo priemonių ir**
 - d) **atsižvelgiama į lankstumą** [...], **kuriuo, kaip numatoma, galima pasinaudoti kitose valstybėse narėse.**
3. Kiekvienos valstybės narės perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai pateikia reguliavimo institucijai **arba, kai aktualu, 1 dalyje nurodytai paskirtai institucijai arba subjektui**, duomenis ir analizes, kurių reikia 1 dalyje nurodytai ataskaitai parengti. **Tinkamai pagrįstais atvejais reguliavimo institucija arba, kai aktualu, 1 dalyje nurodyta paskirta institucija arba subjektas gali paprašyti, kad perdavimo sistemų operatoriai ir skirstymo sistemų operatoriai pateiktų papildomų ataskaitai skirtų duomenų, o ne vien tai, kas numatyta pagal 4 dalyje nurodytus reikalavimus.**
4. ENTSO-E ir ES SSO subjektas koordinuoja perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių veiklą, susijusią su pagal 2 dalį teiktiniais duomenimis ir analizėmis. Jie visų pirma:
 - a) nustato **duomenų**, kuriuos perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai teikia reguliavimo institucijoms, rūšį [...] ir formatą;

- b) parengia metodiką, pagal kurią perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai analizuoja lankstumo poreikius, atsižvelgdami bent į visus [...] **prieinamus** šaltinius [...] ir planuojamas investicijas [...] **į** sujungimą [...] **ir lankstumą** perdavimo ir skirstymo lygmenimis, taip pat į poreikį mažinti elektros energijos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro.
5. Koordinuodami perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių veiklą, ENTSO-E ir ES SSO subjektas glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje.
6. **Ne vėliau kaip po devynių mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo** [...] ENTSO-E ir ES SSO subjektas kartu pateikia ACER pasiūlymą dėl reguliavimo institucijoms teiktinų duomenų rūšies bei formato ir [...] **4** dalyje nurodytos metodikos. Gavusi pasiūlymą, ACER per tris mėnesius jį patvirtina arba iš dalies pakeičia. Pastaruoju atveju, prieš priimdama pakeitimus, ACER konsultuojasi su ENTSO-E ir ES SSO subjektu. Priimtas pasiūlymas paskelbiamas ACER interneto svetainėje.
7. Reguliavimo institucijos **arba, kai aktualu, 1 dalyje nurodyta paskirta institucija arba subjektas**, pateikia 1 dalyje nurodytas ataskaitas ACER ir jas paskelbia. Gavusi tas ataskaitas, ACER per 12 mėnesių paskelbia ataskaitą, kurioje pateikia jų analizę ir rekomendacijas tarpvalstybinės svarbos klausimais, susijusiais su reguliavimo institucijų **arba, kai aktualu, 1 dalyje nurodytos paskirtos institucijos arba subjekto, išvadomis, įskaitant rekomendacijas dėl kliūčių neiškastiniams lankstumo ištekliams patekti į rinką šalinimo.**

19d straipsnis

Orientacinis nacionalinis [...] **neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo** tikslas

[...] **Ne vėliau kaip po 6 mėnesių nuo [...] ataskaitos pateikimo pagal šio reglamento 19c straipsnio 1 dalį, kiekviena valstybė narė, remdamasi šia ataskaita, nustato orientacinį nacionalinį neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo, visų pirma reguliavimo[...] apkrova ir energijos kaupimo, tikslą. Valstybės narės gali pasiekti šį tikslą pašalindamos nustatytas rinkos kliūtis arba realizuodamos nustatytą neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo potencialą.** Šis orientacinis nacionalinis tikslas taip pat turi atspindėti valstybių narių integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksnių planuose, kiek tai susiję su energijos vidaus rinkos aspektu pagal Reglamento (ES) 2018/1999 3, 4 ir 7 straipsnius, ir jų pagal Reglamento (ES) 2018/1999 17 straipsnį kas dvejus metus teikiamose integruotose pažangos ataskaitose. **Prieš pateikdamos pirmą ataskaitą pagal šio reglamento 19c straipsnio 1 dalį valstybės narės gali nustatyti laikinus orientacinius tikslus.**

19e straipsnis

Neiškastinių išteklių lankstumo rėmimo schemas

1. [...] **Jei investicijos į neiškastinių išteklių suteikiamą lankstumą yra nepakankamos pagal 19d straipsnį nustatytam orientaciniam nacionaliniam tikslui arba, kai aktualu, laikiniems orientaciniams tikslams pasiekti, valstybės narės gali taikyti neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo rėmimo schemas, pagal kurias mokamos išmokos už turimus neiškastinių išteklių teikiamo lankstumo pajėgumus, nedarant poveikio 12 ir 13 straipsniams.**
2. [...] **Valstybių narių galimybė taikyti priemones pagal 1 dalį nekliudo joms kitomis priemonėmis siekti 19d straipsnyje nurodytų [...] jų orientacinių tikslų.**
3. [...]

19f straipsnis

Neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo rėmimo schemų rengimo principai

Valstybių narių pagal 19[...]e **straipsnio 1 dalį** taikomos [...] neiškastinių išteklių suteikiamo lankstumo [...] **rėmimo schemos** parengiamos taip, kad:

- a) nebūtų viršijama to, kas būtina [...] **orientaciniam nacionaliniam tikslui arba, kai aktualu, laikinam orientaciniam tikslui**, nustatytam [...] **pagal 19d straipsnį, pasiekti** ekonomiškai efektyviu būdu;
- b) būtų apsiribojama naujomis investicijomis į neiškastinius lankstumo **išteklis**, pavyzdžiui, reguliavimą [...] apkrova ir **energijos** kaupimą;
- c) [...] nebūtų suteikta galimybė už apskaitos taško pradėti gaminti elektros energiją iš iškastinio kuro;
- d) pajėgumų teikėjų atrankos procesas būtų atviras, skaidrus, pagrįstas nediskriminavimo principais ir ekonomiškai efektyvus;
- e) būtų užkirstas kelias nederamiems veiksmingo elektros energijos rinkų veikimo iškraipymams, be kita ko, išsaugotos veiksmingos veiklos paskatos ir kainų signalai, taip pat kainų svyravimų ir rinkos rizika;
- f) būtų teikiamos paskatos integruotis į elektros energijos rinką laikantis rinkos principų ir reaguojant į padėtį joje, kartu vengiant nereikalingų elektros energijos rinkų iškraipymų ir atsižvelgiant į galimas sistemos integracijos sąnaudas ir tinklo stabilumą;

- g) būtų nustatytas minimalus aktyvuotos energijos įtraukimo į rinką lygis, kuriuo atsižvelgiama į technines **lankstumą** [...] **užtikrinančio turto** specifikacijas;
- h) būtų taikomos tinkamos sankcijos pajėgumų teikėjams, kurie nesilaiko g punkte nurodyto minimalaus dalyvavimo rinkoje lygio arba nesivadovauja efektyviomis veiklos paskatomis ir [...] **kainų** signalais, **nurodytais e punkte;**“

[...] [...]

9a) 21 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„ 1. Valstybės narės, įgyvendindamos šio reglamento 20 straipsnio 3 dalyje nurodytas priemonės pagal SESV 107, 108 ir 109 straipsnius, gali nustatyti pajėgumų mechanizmus.

b) 7 dalis išbraukiama.

c) 8 dalis pakeičiama taip:

8. Pajėgumų mechanizmus tvirtina Komisija ne ilgesniam kaip 10 metų laikotarpiui. Pajėgumo kiekis, dėl kurio išsipareigojama, mažinamas remiantis 20 straipsnyje nurodytais įgyvendinimo planais. Po to, kai nustatomas pajėgumų mechanizmas, valstybės narės ir toliau taiko įgyvendinimo planą.“;

9b) 22 straipsnio 1 dalies a punktas išbraukiamas.

10) 37 straipsnio 1 dalies a punktas pakeičiamas taip:

„a) atlieka koordinuotus pralaidumo skaičiavimus laikydamasis metodikos, parengtos pagal prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gaires, pajėgumų skyrimo ir perkrovos valdymo gaires ir elektros energijos balansavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.“;

11) 50 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) įterpiama ši [...] dalis:

„4a. Perdavimo sistemos operatoriai taip pat teikia aiškia ir skaidrią informaciją sistemos naudotojams apie jų prašymų prisijungti statusą ir tvarkymą. Tokią informaciją jie pateikia per tris mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos.“;

12) 57 straipsnis [...] papildomas šia dalimi:

„3. Skirstymo sistemos operatoriai ir perdavimo sistemos operatoriai tarpusavyje bendradarbiauja nuosekliai skelbdami informaciją apie turimus pajėgumus kurti naujas jungtis atitinkamose jų veiklos zonose ir užtikrina, kad naujų energetikos projektų plėtotojams ir kitiems potencialiems tinklo naudotojams prieinama informacija būtų pakankamai išsami.“;

13) 59 straipsnio 1 dalies b punktas pakeičiamas taip:

„b) [...] pajėgumų skyrimo ir perkrovos valdymo taisyklės pagal Direktyvos (ES) 2019/944 6 straipsnį ir šio reglamento 7–10, 13–17, 19 ir 35–37 straipsnius, įskaitant taisykles dėl kitos paros, einamosios paros ir prognozuojamo pajėgumo skaičiavimo metodikos ir procesų, tinklo modelių, prekybos zonų konfigūracijos, apkrovų perskirstymo ir kompensacinės prekybos, prekybos algoritmų, bendro kitos paros prekybos rinkų susiejimo ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo, įskaitant galimybę eksploataciją vykdyti vienam subjektui, paskirstyto tarpzoninio pajėgumo garantijos, perkrovos pajamų skirstymo, **išankstinių sandorių rinkos regioninių virtualiųjų centrų**, bendrosios paskirstymo platformos atliekamo finansinių ilgalaikių perdavimo teisių paskirstymo **ir prekybos jomis palengvinimo**, tarpzoninio perdavimo rizikos draudimo, skyrimo procedūrų ir pajėgumų skyrimo bei perkrovos valdymo išlaidų susigrąžinimo;“;[...];“;

13a) 64 straipsnis papildomas šia dalimi:

„2a. Nukrypstant nuo 6 straipsnio 9, 10 ir 11 dalių, Estija, Latvija ir Lietuva gali sudaryti finansines sutartis dėl balansavimo pajėgumų tol, kol bus likę ne daugiau kaip penkeri metai iki balansavimo pajėgumo teikimo pradžios. Tokių sutarčių trukmė negali viršyti aštuonerių metų nuo tada, kai Estija, Latvija ir Lietuva prisijungs prie žemyninės Europos sinchroninės zonos. Estijos, Latvijos ir Lietuvos nacionalinės reguliavimo institucijos gali leisti savo vidaus perdavimo sistemų operatoriams paskirstyti tarpzoninį pajėgumą taikant rinka grindžiamą procesą, apibūdintą Komisijos reglamento (ES) 2017/2195 41 straipsnyje, neribojant apimties, kol praeis šeši mėnesiai nuo momento, kai pagal Komisijos reglamento (ES) 2017/2195 38 straipsnio 3 dalį bus visiškai įgyvendintas ir pradės veikti bendrai optimizuoto paskirstymo procesas.“;

13b) 64 straipsnis papildomas šia dalimi:

Nukrypstant nuo 22 straipsnio 4 dalies b punkto, valstybės narės gali prašyti, kad gamybos pajėgumai, kurie komercinę gamybą pradėjo anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d. ir išmeta daugiau nei 550 g iškastinio kuro kilmės (CO₂) vienai kWh elektros energijos, gali, laikantis SESV 107 ir 108 straipsnių, išimties tvarka gauti mokėjimus arba įsipareigojimus dėl būsimų mokėjimų pagal pajėgumų mechanizmą, kurį Komisija patvirtino prieš įsigaliojant šiam reglamentui. Komisija įvertina prašymo poveikį išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui ir, laikydamasi SESV 107 ir 108 straipsnių, gali suteikti leidimą, jei tenkinamos šios sąlygos:

- a) valstybė narė po Reglamento (ES) 2019/943 įsigaliojimo dienos surengė konkurencinio konkurso procesą pagal 22 straipsnio nuostatas, kuriuo siekiama kuo labiau padidinti 22 straipsnio 4 dalies reikalavimus atitinkančių pajėgumų teikėjų dalyvavimą, kai sutarties sudarymo laikotarpis apima laikotarpį bent iki 2028 m. gruodžio 31 d.;**
- b) a punkte nurodyto konkurencinio konkurso proceso metu pasiūlyto pajėgumo kiekio nepakanka su adekvatumu susijusiems susirūpinimą keliantiems klausimams, kaip nustatyta pagal 20 straipsnio 1 dalį, išspręsti sutarties sudarymo laikotarpiu, kurį apima tas konkurso procesas;**

- c) gamybos pajėgumai, kurie išmeta daugiau nei 550 g iškastinio kuro kilmės (CO₂) vienai kWh elektros energijos, gauna mokėjimus arba įsipareigojimus dėl būsimų mokėjimų ne ilgiau kaip vienus metus ir yra įgyti vykdant papildomą viešųjų pirkimų procesą, atitinkantį visus 22 straipsnyje nustatytus reikalavimus, išskyrus 4 dalies b punkte nustatytus reikalavimus ir tik tokiam pajėgumų dydžiui, koks yra reikalingas b punkte nustatytiems su adekvatumu susijusiems susirūpinimą keliantiems klausimams išspręsti. Pagal šią dalį nukrypti leidžianti nuostata gali būti taikoma iki 2028 m. gruodžio 31 d.

13c) 69 straipsnis papildomas šia 1a dalimi:

„1a) Ne vėliau kaip vienas mėnuo nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai išsamią ataskaitą, kurioje įvertinamos galimybės racionalizuoti ir supaprastinti pajėgumų mechanizmo taikymo procedūras pagal šio reglamento IV skyrių, siekiant užtikrinti, kad valstybės narės galėtų laiku išspręsti su adekvatumu susijusius susirūpinimą keliančius klausimus. Tame kontekste Komisija prašo, kad Agentūra iš dalies pakeistų 23 straipsnyje nurodyto Europos išteklių adekvatumo vertinimo metodiką laikantis atitinkamai 23 ir 27 straipsniuose išdėstytų procesų. Ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, pateikia pasiūlymus, kad būtų atitinkamai supaprastintas pajėgumų mechanizmų vertinimo procesas.“;

14) Įterpiamas šis [...] straipsnis:

„ 69a straipsnis

Sąveika su Sąjungos finansų srities teisės aktais

Nė viena šio reglamento nuostata nenukrypstama nuo Direktyvos (ES) 2014/65, Reglamento (ES) Nr. 648/2012 ir Reglamento (ES) Nr. 600/2014 nuostatų, kai rinkos dalyviai arba rinkos operatoriai vykdo veiklą, susijusią su finansinėmis priemonėmis, visų pirma priemonėmis, apibrėžtomis [...] Direktyvos (ES) 2014/65 **4 straipsnio 1 dalies 15 punkte.**“;

15) I priedo 1.2 punktą pakeičiamas taip:

„1.2. Koordinuoto pralaidumo skaičiavimas atliekamas visais paskirstymo laikotarpiais.“.

2 straipsnis

[2 straipsnis bus atskirtas nuo šio iš dalies keičiančio reglamento ir taps atskira direktyva, kuria bus iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944; tekstas perkeltas po 5 straipsnio].

3 straipsnis

[3 straipsnis bus atskirtas nuo šio iš dalies keičiančio reglamento ir taps atskira direktyva, kuria bus iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944; tekstas perkeltas po 5 straipsnio].

4 straipsnis

Reglamento (ES) 2019/942 pakeitimai [...]

Reglamentas (ES) 2019/942 iš dalies keičiamas taip:

1) 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) a punktas pakeičiamas taip:

„a) teikia nuomones ir rekomendacijas, skirtas perdavimo sistemos operatoriams, ENTSO-E, ENTSO-G, ES SSO subjektui, pagal **Komisijos** reglamentą (ES) 2016/1719³² sukurtai bendrajai paskirstymo platformai, **kai taikytina, subjektui, paskirtam valdyti integruotą kitos paros ir einamosios paros rinką**, [...] regioniniams koordinavimo centrams [...] ir paskirtiesiems elektros energijos rinkos [...] operatoriams;“;

³² 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (OL L 259, 2016 9 27, p. 42).

b) d punktas pakeičiamas taip:

„d) priima individualius sprendimus dėl informacijos teikimo pagal 3 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 2 dalies b punktą ir 8 straipsnio c punktą; dėl metodikos ir sąlygų patvirtinimo pagal 4 straipsnio 4 dalį ir 5 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis; dėl prekybos zonų peržiūros, kaip nurodyta 5 straipsnio 7 dalyje; dėl techninių klausimų, kaip nurodyta 6 straipsnio 1 dalyje; dėl arbitražo tarp reguliavimo institucijų pagal 6 straipsnio 10 dalį; dėl klausimų, susijusių su regioniniais koordinavimo centrais, kaip nurodyta 7 straipsnio 2 dalies a punkte; dėl metodikų, skaičiavimų ir techninių specifikacijų patvirtinimo ir jų dalinio pakeitimo, kaip nurodyta 9 straipsnio 1 dalyje; dėl metodikų patvirtinimo ir jų dalinio pakeitimo, kaip nurodyta 9 straipsnio 3 dalyje; dėl išimčių taikymo, kaip nurodyta 10 straipsnyje; dėl infrastruktūros, kaip nurodyta 11 straipsnio d punkte; dėl klausimų, susijusių su didmeninės rinkos vientisumu ir skaidrumu pagal 12 straipsnį[...]; ir dėl ENTSO-E ir ES SSO subjekto pasiūlymų dėl metodikos, susijusios su duomenimis ir analize, teiktiniais atsižvelgiant į lankstumo poreikius pagal 5 straipsnio 10 dalį patvirtinimo ir dalinio keitimo. “;

2) 3 straipsnio 2 dalis papildoma šia [...] pastraipa:

„ Ši dalis taip pat taikoma pagal Reglamentą (ES) 2016/1719 sukurtai bendrajai paskirstymo platformai **ir, kai taikytina, subjektui, paskirtam valdyti integruotą kitos paros ir einamosios paros rinką.**“;

3) 4 straipsnis [...] papildomas šia dalimi:

„9. 6, 7 ir 8 dalys taip pat taikomos pagal Reglamentą (ES) 2016/1719 sukurtai bendrajai paskirstymo platformai **ir, kai taikytina, subjektui, paskirtam valdyti integruotą kitos paros ir einamosios paros rinką.**“;

4) 5 straipsnio 8 dalis papildoma šia [...] pastraipa:

„ ACER stebi pagal Reglamentą (ES) 2016/1719 sukurtą bendrąją paskirstymo platformą **ir, kai taikytina, subjektą, paskirtą valdyti integruotą kitos paros ir einamosios paros rinką.**“;

5) [...]

[...] [...]

6) 5 straipsnis papildomas šia [...] dalimi:

„10. ACER patvirtina ir prireikus iš dalies pakeičia bendrą ENTSO-E ir ES SSO subjekto pasiūlymą dėl metodikos, susijusios su duomenimis ir analize, teiktiniais atsižvelgiant į lankstumo poreikius pagal Reglamento (ES) 2019/943 19[...] c straipsnio 4 dalį.“;

6a) **6 straipsnio 9 dalis iš dalies keičiama taip:**

„ACER atitinkamai reguliavimo institucijai ir Komisijai pateikia nuomones pagal Reglamento (ES) 2019/943 8 straipsnio 3 dalį ir 16 straipsnio 3 dalį.“;

7) 15 straipsnis [...] papildomas šia dalimi:

„5. ACER paskelbia ataskaitą, kurioje analizuojami nacionaliniai lankstumo poreikių vertinimai ir pateikiamos rekomendacijos tarpvalstybinės svarbos klausimais, susijusiais su reguliavimo institucijų išvadomis pagal Reglamento (ES) 2019/943 19[...]c straipsnio 7 dalį.“

5 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja [[...] **dvidešimtą**] dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Strasbūre

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

2 straipsnis

Direktyvų (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944 pakeitimai, kuriais siekiama patobulinti Sąjungos elektros energijos rinkos modelį³³

[Šie 1 ir 2 straipsniai anksčiau buvo reglamento 2 ir 3 straipsniai]

Direktyva (ES) 2019/944 [...] iš dalies keičiama taip:

1) 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 8 ir 49 punktai [...] pakeičiami taip:

- „8) aktyvusis vartotojas – galutinis vartotojas arba grupė kartu veikiančių galutinių vartotojų, kurie vartoja ir kaupia ribotose savo valdose pagamintą elektros energiją arba toje pačioje prekybos zonoje esančiose kitose valdose pasigamintą elektros energiją ar elektros energiją, kuria dalijamasi, arba kurie parduoda pačių pasigamintą elektros energiją arba dalyvauja lankstumo ar energijos vartojimo efektyvumo programose, jeigu tokia veikla nėra jų pagrindinė komercinė arba profesinė veikla;“;
- 49) su dažnio reguliavimu nesusijusi papildoma paslauga – paslauga, kuria perdavimo sistemos operatorius ar skirstymo sistemos operatorius naudojasi nuostoviosios būsenos įtampai reguliuoti, greitam reaktyviosios srovės tiekimui, vietos tinklo stabilumo inercijai, trumpojo jungimo srovei, paleidimo po visuotinės avarijos galimybei, izoliuotojo veikimo galimybei ir piko mažinimui užtikrinti;“;

³³Bus įrašytos konstatuojamosios dalys.

b) papildoma šiais punktais:

„15a) terminuota elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis – tiekėjo ir galutinio vartotojo sudaryta elektros energijos tiekimo sutartis, kuria **visą sutarties trukmę** garantuojamos tokios pačios sutarties sąlygos, įskaitant kainą, ir kurioje nustatyta fiksuota kaina gali apimti lankstų elementą, pavyzdžiui, piko ir ne piko kainų svyravimus;

10a) dalijimasis energija – procesas, kai aktyvieji vartotojai vartoja pasigamintą atsinaujinančiųjų išteklių energiją:

- a) kuri pagaminta arba sukaupta nutolusiame arba vietoje esančiame jiems nuosavybės teise bendrai priklausančiame, išsinuotame ar visiškai arba iš dalies išnuotame objekte, arba
- b) į kurią teisę jiems nemokamai arba už užmokestį perdavė kitas aktyvusis vartotojas;

[...] [...]

24a) garantinis tiekėjas – tiekėjas, [...] paskirtas perimti elektros energijos tiekimą veiklą nutraukusio tiekėjo vartotojams;“;

2) 4 straipsnis pakeičiamas taip:

“; 4 straipsnis

Laisvas tiekėjo pasirinkimas

Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų laisvai pirkti elektros energiją iš pasirinkto tiekėjo. Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų laisvai vienu metu būti sudarę daugiau nei vieną elektros energijos tiekimo sutartį ir kad šiuo tikslu jiems būtų suteikta teisė turėti daugiau nei vieną apskaitos ir sąskaitų tvarkymo tašką, susietą su vienu jų patalpų prijungimo tašku. “;

3) 11 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) antraštė pakeičiama taip:

„ Teisė sudaryti terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartį ir dinamiškos elektros energijos kainos sutartį“;

b) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad pagal nacionalinę reguliavimo sistemą tiekėjai galėtų siūlyti terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis ir dinamiškos elektros energijos kainos sutartis. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai, įsirengę pažangųjį skaitiklį, galėtų bent vieno tiekėjo prašyti sudaryti dinamiškos elektros energijos kainos sutartį ir to prašyti kiekvieno tiekėjo, turinčio daugiau nei 200 000 galutinių vartotojų, ir kad visi galutiniai vartotojai galėtų prašyti sudaryti ne trumpesnės kaip vienu metų trukmės terminuotą elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartį.

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, valstybės narės gali atleisti tiekėją, turintį daugiau kaip 200 000 galutinių vartotojų, nuo pareigos siūlyti terminuotas tiekimo fiksuota kaina sutartis, jeigu tas tiekėjas siūlo tik dinamiškos kainos sutartis, o išimtis neturi neigiamo poveikio konkurencijai ar pakankamai vartotojų galimybei pasirinkti terminuotą tiekimo fiksuota kaina sutartį.“;

c) įterpiama ši [...] dalis:

„1a. Prieš sudarant ar pratęsiant sutartį, galutiniams vartotojams pagrindinių sutarties sąlygų santrauka pateikiama matomai ir glausta bei aiškia kalba. Šioje santraukoje pateikiama bent informacija apie visą kainą **ir jos sudėtinės dalis**, skatinimo priemonės, papildomas paslaugas [...] **ir** nuolaidas ir [...] **nurodomos** 10 straipsnio 3 dalies a, b, d, e ir f punktuose nurodytos teisės. Komisija pateikia gaires šiuo klausimu. “;

d) 2 dalis pakeičiama taip:

„2. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjai visapusiškai informuotų galutinius vartotojus apie [...] **atitinkamų rūšių elektros energijos** sutarčių teikiamas galimybes, su jomis susijusias išlaidas ir jų keliamą riziką, taip pat užtikrina, kad būtų reikalaujama, jog tiekėjai atitinkamai pateiktų informaciją galutiniams vartotojams, įskaitant apie poreikį įrengti tinkamus elektros energijos skaitiklius. Reguliavimo institucijos stebi rinkos raidą ir vertina riziką, kurią gali kelti nauji produktai ir paslaugos bei sprendžia su piktnaudžiavimu susijusias problemas.“;

4) įterpiami šie straipsniai:

„ 15a straipsnis

Teisė dalytis energija

1. Visi namų ūkiai, mažosios bei vidutinės įmonės ir valstybės įstaigos turi teisę dalytis energija kaip aktyvieji vartotojai.

[...]2. Aktyvieji vartotojai turi teisę tarpusavyje dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energija pagal privačius susitarimus arba per juridinį asmenį.

[...]3. Aktyvieji vartotojai gali naudotis trečiosios šalies, kuriai nuosavybės teise priklauso kaupimo arba atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos objektas arba kuri tokį objektą valdo, paslaugomis įrengimo, eksploatavimo, įskaitant apskaitą ir techninę priežiūrą, tikslais, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos dalytis energija, ir ta trečioji šalis nelaikoma aktyviaja vartotoja.

[...]4. Valstybės narės užtikrina, kad energija besidalijantiems aktyviesiems vartotojams:

[...]a) būtų suteikta teisė pasidalytą elektros energijos kiekį kompensuoti iš jų bendro apskaityto suvartoto kiekio per ne ilgesnį nei atsiskaitymo už disbalansą laikotarpį ir nedarant poveikio taikomiems mokesčiams, rinkliavoms ir tinklo mokesčiams;

[...]b) kaip galutiniams vartotojams būtų taikomos visos vartotojų teisės ir pareigos pagal šią direktyvą, išskyrus atvejus, kai energija dalijasi namų ūkiai, kurių įrengtoji galia yra iki 10,8 kW **vienam namų ūkiui [, kaip nurodyta peržiūrėtoje Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje 2021/557,] o jei energija dalijamasi daugiabučiuose – iki 50 kW[...], [kaip nurodyta nauja redakcija išdėstytoje Pastatų energinio naudingumo direktyvoje 2021/802];**

[...]c) būtų suteikta galimybė naudotis sutarčių šablonais, kuriais užtikrinamos sąžiningos ir skaidrios namų ūkių [...] **dalijimosi energija** susitarimų ir susitarimų dėl nuomos, išperkamosios nuomos ar investavimo į kaupimo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos objektus siekiant dalytis energija sąlygos; kilus konfliktų dėl tokių susitarimų, galutiniai vartotojai turi turėti galimybę pasinaudoti neteisminio ginčų sprendimo teisėmis pagal 26 straipsnį;

[...] d) rinkos dalyviai arba už balansą atsakingos šalys netaikytų nesąžiningų ir diskriminacinių sąlygų;

[...]e) būtų teikiama informacija apie galimybę keisti prekybos zonas pagal Reglamento (ES) 2019/943 14 straipsnį ir apie tai, kad teisė dalytis energija suteikiama tik toje pačioje prekybos zonoje.

[...]5. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkami perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriai arba kitos paskirtosios įstaigos:

[...]a) stebėtų, rinktų, tikrintų ir bent kartą per mėnesį perduotų elektros energijos, kuria dalijamasi su atitinkamais galutiniais vartotojais ir rinkos dalyviais, apskaitos duomenis pagal 23 straipsnį;

[...] b) įsteigtų atitinkamą kontaktinį centrą, kuris registruotų dalijimosi energija susitarimus, gautų informaciją apie atitinkamus apskaitos taškus, vietas ir dalyvavimo pokyčius ir, kai taikytina, aiškiai, skaidriai ir laiku patvirtintų skaičiavimo metodus.

[...]6. Valstybės narės imasi tinkamų ir nediskriminacinių priemonių siekdamos užtikrinti, kad energijos nepriteklių patiriantys ir pažeidžiami namų ūkiai galėtų naudotis dalijimosi energija sistemomis. Tos priemonės gali apimti finansinės paramos priemones arba gamybos paskirstymo kvotas.

7. Šiuo straipsniu nedaromas poveikis vartotojų teisei pasirinkti tiekėją pagal 4 straipsnį ir taikomoms nacionalinėms taisyklėms dėl leidimų išdavimo tiekėjams.

18 straipsnis

Tiekėjų taikomas rizikos valdymas

1. [...] Reguliavimo institucijos **arba, jei valstybė narė tuo tikslu yra paskyrusi alternatyvią nepriklausomą kompetentingą instituciją, tokios paskirtos kompetentingos institucijos** užtikrina, kad tiekėjai būtų įdiegę ir įgyvendintę tinkamas draudimo strategijas, skirtas rizikai, kurią didmeninio elektros energijos tiekimo pokyčiai kelia jų sutarčių su vartotojais ekonominiam gyvybingumui, apriboti, ir kartu būtų išlaikytas trumpojo laikotarpio rinkų likvidumas ir kainų signalai.
2. Tiekėjo taikomos rizikos draudimo strategijos gali apimti naudojimąsi elektros energijos pirkimo sutartimis. Tuo atveju, kai egzistuoja pakankamai išvystytos elektros energijos pirkimo sutarčių rinkos, kuriose sudarytos sąlygos veiksmingai konkurencijai, valstybės narės gali reikalauti, kad tiekėjų rizikos, susijusios su didmeninių elektros energijos kainų pokyčiais, dalis būtų padengta iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių pagamintos elektros energijos pirkimo sutartimis, atitinkančiomis jų rizikos, susijusios su vartotojais, trukmę, laikantis Sąjungos konkurencijos teisės.
3. Valstybės narės stengiasi užtikrinti, kad rizikos draudimo produktais galėtų naudotis piliečių energetikos bendrijos ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos.“;

5) Įterpiami šie [...] **straipsniai**:

„ 27a straipsnis

Garantinis tiekėjas

1. Valstybės narės [...] **įgyvendina garantinių tiekėjų režimą, kad užtikrintų tiekimo tęstinumą**, bent jau namų ūkio vartotojams. Garantiniai tiekėjai paskiriami taikant sąžiningą, [...] skaidrią ir nediskriminacinę procedūrą.
2. Garantiniams tiekėjams perduodami galutiniai vartotojai nepraranda savo, kaip vartotojų, teisių, ypač nustatytųjų 4, 10, [...] 12, 14, 18 ir 26 straipsniuose.
3. Valstybės narės užtikrina, kad garantiniai tiekėjai jiems perduotiems vartotojams nedelsdami praneštų sąlygas ir užtikrintų, kad paslaugos tiems vartotojams būtų nepertraukiamai teikiamos bent 6 mėnesius.
4. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai būtų informuojami ir skatinami pereiti prie rinkos principais pagrįsto pasiūlymo.
5. Valstybės narės gali reikalauti [...], kad garantinis tiekėjas tiektų elektros energiją tiems namų ūkio vartotojams, kurie negauna rinkos principais pagrįstų pasiūlymų. Tokiais atvejais taikomos 5 straipsnyje nustatytos sąlygos.“;

28a straipsnis

Pažeidžiamų vartotojų apsauga nuo atjungimo

Valstybės narės užtikrina, kad pažeidžiami vartotojai būtų apsaugoti nuo atjungimo nuo elektros energijos tinklo. Ši nuostata įtraukiama į pažeidžiamų vartotojų sampratą pagal 28 straipsnio 1 dalį [...], nedarant poveikio 10 straipsnio 11 dalyje nustatytoms priemonėms.“;

6) 27 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad visiems namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad tai tinkama, mažosioms įmonėms, būtų teikiama universalioji paslauga, t. y. kad jos turėtų teisę savo teritorijoje gauti konkrečios kokybės elektros energiją už konkurencingas, lengvai bei aiškiai palyginamas, skaidrias ir nediskriminacines kainas. Siekdamos užtikrinti universaliosios paslaugos teikimą, valstybės narės skirstymo sistemų operatoriams nustato pareigą prijungti vartotojus prie savo tinklo tomis sąlygomis ir tarifais, kurie nustatyti remiantis 59 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka. Šia direktyva valstybėms narėms neužkertamas kelias stiprinti namų ūkio vartotojų ir mažų bei vidutinių ne namų ūkių vartotojų pozicijos rinkoje skatinant savanoriško telkimosi, kuriuo siekiama geriau atstovauti tai vartotojų grupei, galimybes.“;

7) 31 straipsnio 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga, kad turėtų efektyvią prieigą prie sistemos, įskaitant naudojimąsi ja. Skirstymo sistemos operatorius visų pirma aiškiai ir skaidriai skelbia informaciją apie pajėgumus kurti naujas jungtis jo veiklos zonoje, įskaitant apkrautas zonas, jei galima įrengti lanksčias energijai kaupti skirtas jungtis, ir tą informaciją reguliariai, bent kartą per ketvirtį, atnaujina.

Skirstymo sistemos operatoriai taip pat teikia aiškią ir skaidrią informaciją sistemos naudotojams apie jų prisijungimo prašymų būseną ir tvarkymą. Tokią informaciją jie pateikia per tris mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos.“;

3a. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 3 dalies integruotoms elektros energijos įmonėms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų arba mažas atskiras sistemas.“;

8) 40 straipsnis **papildomas šia dalimi** [...]:

[...]

„**6a.** 5 ir 6 dalių reikalavimai netaikomi pagal Reglamento (ES) 2019/943 7a straipsnį perkamam piko mažinimo produktui.“;

9) 59 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalies [...] c **punktas** pakeičiamas taip:

„c) [...] glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis reguliavimo institucijomis, užtikrinti, kad pagal Reglamentą (ES) 2016/1719 sukurta bendroji paskirstymo platforma, **kai taikytina, subjektas, paskirtas valdyti integruotą kitos paros ir einamosios paros rinką**, ENTSO-E ir ES STO organizacija vykdytų savo pareigas pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943, tinklo kodeksus ir gaires, priimtus pagal Reglamento (ES) 2019/943 59, 60 ir 61 straipsnius, ir kitą atitinkamą Sąjungos teisę, įskaitant tą, kuri susijusi su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat pagal ACER sprendimus, ir konsultuotis, siekiant kartu nustatyti atvejus, kai bendroji paskirstymo platforma, ENTSO-E ir ES STO organizacija nevykdo savo atitinkamų pareigų; jeigu reguliavimo institucijoms nepavyksta susitarti per keturių mėnesių laikotarpį nuo konsultacijų pradžios, siekiant kartu nustatyti atvejus, kai nesilaikoma reikalavimų, klausimas perduodamas svarstyti ACER, kad ji priimtų sprendimą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį;“;

b) 1 dalies [...] z **punktas** pakeičiamas taip:

„z) [...] stebėti, kaip šalinamos nepagrįstos pasigamintos elektros energijos vartojimo ir piliečių energetikos bendruomenių plėtojimo kliūtys ir apribojimai, be kita ko [...], **kliūtys ir apribojimai, užkertantys kelią lanksčios paskirstytosios energijos gamybos sujungimui per pagrįstą laikotarpį [...].“;**[...]

c) 4 dalis pakeičiama taip:

„4. Reguliavimo institucija, esanti valstybėje narėje, kurioje yra bendrosios paskirstymo platformos, **kai taikytina, subjekto, paskirtos valdyti integruotą kitos paros ir einamosios paros rinką**, ENTSO-E arba ES STO organizacijos būstinė, turi įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas tiems subjektams, kurie nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943 arba bet kokį atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą, arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas.“;

9a) **66 straipsnis papildomas šia 6 dalimi:**

Nukrypstant nuo 40 straipsnio 4 dalies, Estijos, Latvijos ir Lietuvos perdavimo sistemos operatoriai gali naudotis balansavimo paslaugomis, kurias teikia šalies elektros energijos kaupimo paslaugų teikėjai, su perdavimo sistemos operatoriais susijusios įmonės ir kiti perdavimo sistemos operatoriams priklausantys įrenginiai.

Nukrypstant nuo 54 straipsnio 2 dalies, Estija, Latvija ir Lietuva gali leisti savo perdavimo sistemos operatoriams ir su perdavimo sistemos operatoriais susijusioms įmonėms turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti kaupimo įrenginį nerengiant atviro, skaidraus ir nediskriminacinio konkurso ir gali leisti tokiam kaupimo įrenginiui pirkti arba parduoti elektros energiją balansavimo rinkose.

Nuo 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos ne ilgiau kaip trejus metus nuo Estijos, Latvijos ir Lietuvos prisijungimo prie žemyninės Europos sinchroninės zonos. Jei būtina užtikrinti tiekimo saugumą, Komisija pradinį trejų metų laikotarpį gali pratęsti ne ilgiau kaip penkeriems metams.“

9b) 66 straipsnis papildomas šia nauja dalimi:

„7. Nukrypstant nuo 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies, Kipras gali leisti savo perdavimo sistemos operatoriui turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti ir eksploatuoti kaupimo įrenginį nerengiant atviro, skaidraus ir nediskriminacinio konkurso.

Nuo 40 straipsnio 4 dalies ir 54 straipsnio 2 dalies nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos tol, kol Kipro perdavimo sistema bus jungtimi sujungta su kitų valstybių narių perdavimo sistemomis.“;

10) Įterpiamas šis [...] straipsnis:

„ 66a straipsnis

Galimybė gauti įperkamos elektros energijos kilus elektros energijos kainų krizei

1. **Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, įgyvendinimo [...] sprendimu gali** paskelbti regioninę arba Sąjungos masto elektros energijos kainų krizę, jei tenkinamos šios sąlygos:

a) didmeninėse elektros energijos rinkose **vidutinės** kainos yra labai aukštos – bent du su puse karto aukštesnės už vidutinę ankstesnių 5 metų kainą – ir prognozuojama, kad tokios kainos išsilaikys bent 6 mėnesius. **Apskaičiuojant vidutinę ankstesnių 5 metų kainą neatsižvelgiama į 2022 m. ir laikotarpius, kuriais buvo paskelbta regioninė ar Sąjungos masto elektros energijos kainų krizė;**

- b) labai ([...] 70 proc. **intervale**) išauga mažmeninės elektros energijos kainos ir prognozuojama, kad tokios kainos išsilaikys bent [...] **3** mėnesius, ir
 - c) išaugusios elektros energijos kainos daro neigiamą poveikį kitiems ekonomikos sektoriams.
2. [...] **Sprendime**, kuriuo paskelbiama regioninė arba Sąjungos masto elektros energijos kainų krizė, **nurodomas** to sprendimo galiojimo laikotarpis, kuris negali viršyti vieno metų. **Tas laikotarpis 7 dalyje nustatyta tvarka gali būti pratęstas vieno metų neviršijantiems iš eilės einantiems laikotarpiams.**
3. **Komisija pateikia pasiūlymą dėl regioninės arba Sąjungos masto elektros energijos kainų krizės paskelbimo, į kuriį įtraukia ir siūlomą sprendimo galiojimo laikotarpį, jei, jos nuomone, yra tenkinamos 1 dalyje nurodytos sąlygos.**
4. **Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali iš dalies pakeisti Komisijos pasiūlymą, pateiktą pagal 3 ir 7 dalis.**
5. Kai [...] **Taryba** priima sprendimą pagal 1 dalį, to sprendimo galiojimo laikotarpiu valstybės narės gali elektros energijos tiekimo mažosioms ir vidutinėms įmonėms kainų nustatymui taikyti tikslines valstybės intervencines priemones. Tokios valstybės intervencinės priemonės:
- a) negali būti taikomos daugiau kaip 70 proc. naudos gavėjo per tą patį praėjusių metų laikotarpį suvartoto kiekio ir jomis turi būti toliau skatinama mažinti paklausą;
 - b) turi atitikti 5 straipsnio 4 ir 7 dalyse nustatytas sąlygas;
 - c) kai aktualu, turi atitikti 4 dalyje nustatytas sąlygas.

6. Kai **Taryba** [...] priima sprendimą pagal 1 dalį, valstybės narės, nukrypdamos nuo 5 straipsnio 7 dalies c punkto, to sprendimo galiojimo laikotarpiu, taikydamos tikslines valstybės intervencines priemones elektros energijos tiekimo kainų nustatymui pagal 5 straipsnio 6 dalį arba šio straipsnio 3 dalį, išimties tvarka gali laikinai nustatyti tokią elektros energijos tiekimo kainą, kuri yra mažesnė už sąnaudas, jei tenkinamos šios sąlygos:
- a) namų ūkiams nustatyta kaina taikoma tik ne daugiau kaip 80 proc. namų ūkių vartojimo medianos ir ja išlaikoma paskata mažinti paklausą;
 - b) nediskriminuojami tiekėjai;
 - c) tiekėjams kompensuojama už tiekimą už sąnaudas mažesne kaina ir
 - d) visi tiekėjai turi teisę tokiu pačiu pagrindu teikti pasiūlymus dėl elektros energijos tiekimo už sąnaudas mažesne kaina.“;
7. **Likus pakankamai laiko iki 2 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos, Komisija įvertina, ar yra toliau tenkinamos 1 dalyje nustatytos sąlygos. Jei Komisija mano, kad 1 dalies sąlygos toliau tenkinamos, ji pateikia Tarybai pasiūlymą pratęsti pagal 1 dalį priimto sprendimo galiojimo laikotarpį. Jei Taryba nusprendžia pratęsti galiojimo laikotarpį, tokiam pratęstam laikotarpiui taikomos 5 ir 6 dalys.**

8. Nedarant poveikio SESV 107 ir 108 straipsniams, valstybės narės gali iki 2024 m. birželio 30 d. taikyti viršutinę mažesnes ribines sąnaudas patiriančių gamintojų pajamų ribą tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios nustatytos Tarybos reglamento (ES) 2022/1854 6–8 ir 10 straipsniuose. Ne vėliau kaip 2024 m. gegužės 15 d. Komisija atlieka atitinkamų schemų taikymo peržiūrą pagal šią dalį ir pateikia Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl pagrindinių šios peržiūros išvadų.“.

11) [...]

[...] [...]

[...]

[...] [...]

[...] [...]

[...]

[...]

2 [...] straipsnis

Direktyvos (ES) [...] pakeitimai

Direktyva (ES) 2018/2001 iš dalies keičiama taip:

- 1) 4 straipsnio 3 dalis iš dalies keičiama taip:
 - a) antra pastraipa pakeičiama taip:

„ Tuo tikslu tiesioginio kainų rėmimo schemomis parama teikiama rinkos priemokos forma, kuri galėtų būti, *inter alia*, kintanti arba fiksuota. [...] **Pirmas sakiny**s netaikomas paramai iš **Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) [...] 2019/943**³⁴ 19b straipsnio 2 dalyje išvardytų atsinaujinančiųjų išteklių pagamintai elektros energijai, kuriai taikoma to reglamento 19b straipsnio 1 dalis.“;

2) [...]

[...] [...]

[...]

[...]

³⁴ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019 6 14, p. 54).

3 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo [šios direktyvos] įsigaliojimo.

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 1 straipsnio 2 ir 4 punktų būtų laikomasi ne vėliau kaip per dvidešimt keturis mėnesius nuo [šios direktyvos] įsigaliojimo.

Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Jos taip pat turi įtraukti teiginį, kad galiojančiuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose pateiktos nuorodos į direktyvą, kurią panaikina ši direktyva, laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Nuorodos darymo tvarką ir minėto teiginio formuluotę nustato valstybės narės.

4 straipsnis

Įsigaliojimas

1. Ši direktyva įsigalioja [dvidešimtą] dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

5 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas / Pirmininkė

Pirmininkas / Pirmininkė

Tarybos vardu
